

NOTĂ INFORMATIVĂ la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative	
1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului	
Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative este elaborat de Ministerul Justiției, urmare a propunerilor prezentate de către diverse instituții publice.	
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite	
Proiectul de lege a fost elaborat în vederea realizării acțiunii nr. 2.1.2 „Elaborarea unui concept de modificare a legii penale în scopul stabilirii unei politici unice pe termen lung, prin care să fie realizate următoarele: – analiza deficiențelor instituțiilor din Codul penal, cu identificarea măsurilor de remediere; – evaluarea, în baza datelor statistice dezagregate, a fenomenului criminogen raportat la gravitatea faptelor incriminate și a pedepselor stabilite; – identificarea, inclusiv prin prisma jurisprudenței, a prevederilor care generează interpretări neuniforme” din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025. Condițiile ce au impus elaborarea prezentului proiect sunt structurate în 3 categorii: i) executarea Hotărârilor Curții Constituționale (HCC nr. 22/2017, HCC nr. 33/2017 și HCC nr. 22/2018, HCC nr. 24/2019), ii) executarea unor acțiuni/măsurile din acte de politici și iii) soluționarea deficiențelor sau îmbunătățirea cadrului legal. Menționăm faptul că, în procesul de elaborare și promovare a proiectului de lege, mai multe instituții au semnalat deficiențe și lacune ale cadrului normativ penal, Ministerul Justiției recepționând propuneri de modificare de la următoarele autorități: Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Național Anticorupție, Parlament, Institutul de Cercetări Juridice și Sociologice, Serviciul de Informații și Securitate, Consiliul Europei, Inspectoratul Național de Probațiune, Serviciul Fiscal de Stat, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, Judecătoria Ungheni, Serviciul Protecție Internă și Anticorupție, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Procuratura Hîncești, Procuratura Șoldănești, etc. Astfel, propunerile parvenite în adresa Ministerului Justiției vizează per ansamblu următoarele aspecte: - majorarea termenului de prescripție pentru infracțiunile ușoare; - traficul de ființe umane și crimele conexe; - combaterea răspândirii virusului SARS-COV-2; - infracțiunile cibernetice; - infracțiunile de mediu;	

- infracțiunile de corupție;
- infracțiunile militare;
- aplicarea pedepselor alternative pedepsei cu închisoarea;
- transpunerea unor infracțiuni în Codul contravențional.
- revizuirea pedepselor sub aspectul uniformizării și proporționalității gravității faptei, precum și deschiderii alternativelor la pedeapsa cu închisoarea pentru unele categorii de infracțiuni.

Extinderea aplicabilității alternativelor la pedeapsa cu închisoarea pentru toate categoriile de infracțiuni

Propunerile de modificare a cadrului normativ sub aspectul reducerii utilizării pedepsei cu închisoarea și extinderea utilizării sancțiunilor și măsurilor alternative derivă din analiza și concluziile expuse în *Raportul asupra cercetării privind aplicarea arestării preventive în Republica Moldova*¹, elaborat în cadrul Programului Consiliului Europei „Promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului în Republica Moldova”.

Evaluarea necesităților, realizată în cadrul Programului, a recomandat revizuirea asprimii pedepselor cu închisoarea și a sancțiunilor penale în general, durata lor, tipul, aplicarea, condamnarea efectivă la închisoare.

Astfel, deși cadrul juridic al Republicii Moldova prevede o listă destul de mare de alternative la pedeapsa cu închisoarea, acestea nu sunt aplicabile în majoritatea cazurilor de infracțiuni deosebit de grave sau recidive periculoase și extrem de periculoase. În majoritatea cazurilor, o persoană poate fi liberată de răspunderea penală numai atunci când comite pentru prima dată o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu se aplică în majoritatea cazurilor de săvârșire a infracțiunilor grave și este total exclusă în cazurile de infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave, precum și în cazurile de recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă (art. 90 alin. (1) și (4) din Codul penal). Instanța judecătorească poate înlocui partea neexecutată a închisorii cu o pedeapsă mai blândă numai cu privire la persoanele care execută o pedeapsă cu închisoarea pentru comiterea unei infracțiuni ușoare, mai puțin grave sau grave (art. 92 din Codul penal). Astfel, în cazul infracțiunilor deosebit de grave și al recidivelor periculoase/extrem de periculoase, Codul penal prevede aproape exclusiv închisoarea, cu șanse practic iluzorii de liberare anticipată, înainte de expirarea termenului de închisoare. Prin urmare, prin prisma proiectului se propune aplicarea alternativelor la pedeapsa cu închisoarea în cât mai multe cauze posibile, în speță înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă pentru toate categoriile de infracțiuni, or impedimentele de natură juridică ce obstrucționează utilizarea unor

¹ <https://rm.coe.int/report-criminal-sanctions-rom/1680a1c6f1>

pedepse și măsuri alternative în cauzele cu infracțiuni grave sau în legătură cu anumite infracțiuni sau orice alte limitări legale nu ar trebui să diminueze din capacitatea pedepselor și a măsurilor alternative de a contribui la depopularea penitenciarelor.

Infracțiunile de mediu

Protecția mediului înconjurător constituie o prioritate națională, care vizează în mod direct nu doar condițiile de viață și sănătate a populației, dar și realizarea efectivă a intereselor economice și social-umane, or în perspectiva ulterioară anume statului îi va reveni misiunea dificilă de reparare a prejudiciului cauzat mediului, fapt care se va solda cu utilizarea unor surse financiare publice impunătoare.

Operarea modificărilor la capitolul vizat este binevenită pentru asigurarea realizării principiului inevitabilității răspunderii juridice pentru orice încălcare a legislației ecologice.

Precizăm în context că majoritatea componentelor infracțiunilor ecologice din Codul penal sunt materiale și cer provocarea anumitor urmări prejudiciabile ca: daune sănătății publice, pieirea în masă a animalelor, poluarea sau otrăvirea mediului, decesul persoanei, nimicirea în proporții mari a faunei și alte urmări grave.

Infracțiunile din categoria dată au un caracter latent pronunțat, astfel la incriminarea faptei este necesar de analizat nu doar urmarea periculoasă care s-a produs, ci și realizarea unei stări de pericol ca rezultat al săvârșirii faptei socialmente periculoase, prevăzută de legea penală, dar și legătura cauzală dintre acestea.

Spre exemplu, infracțiunea de poluarea a apei poate fi incriminată potrivit prevederilor art.229 Cod penal doar dacă această faptă a cauzat daune în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei. Cu toate acestea, poluarea apei provoacă urmări grave de viitor, adică daunele în proporții considerabile se pot produce în timp.

În context, deși Capitolul IX din Codul penal conține 13 articole care reglementează faptele socialmente periculoase ce constituie infracțiuni care afectează relațiile sociale cu privire la integritatea mediului, în practică sunt aplicabile doar 2-3 articole (art.231-tăierea ilegală a vegetației forestiere, art.233-vînatul ilegal, art.234-îndelitnicirea ilegală cu pescuitul).

Relațiile sociale pe care le reglementează norma penală în cazul infracțiunilor ecologice au evoluat, iar actele normative aplicate sunt depășite de timp.

Poluarea mediului a atins proporții impunătoare, de aceea în domeniul protecției mediului răspunderea trebuie să fie de tip preventiv și patrimonial, după principiul poluatorul plătește, iar infracțiunile-formale.

Obligația pozitivă de a lua toate măsurile rezonabile și adecvate pentru protejarea drepturilor în temeiul art.8 § 1 al Convenției Europene, presupune, în primul rând, obligația principală a statelor de a crea un cadru legislativ și administrativ

care să aibă drept obiectiv prevenirea eficace a daunelor asupra mediului și asupra sănătății umane (Budayeva împotriva Rusiei, nr. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 și 15343/02, pct. 129-132, 20 martie 2008). În cazul în care un stat trebuie să soluționeze problemele complexe ale politicii de mediu și economice, în special atunci când este vorba de activități periculoase, trebuie, de asemenea, să se rezerve un loc deosebit unei legislații adaptate la particularitățile activității în cauză, în special la nivelul riscului care poate rezulta. Această obligație trebuie să determine autorizarea, punerea în funcțiune, exploatarea, securitatea și controlul activității în cauză, precum și să impună oricărei persoane interesate de aceasta adoptarea unor măsuri de ordin practic care să asigure protecția efectivă a cetățenilor a căror viață riscă să fie expusă la pericolele inerente domeniului în cauză [Oneryildiz împotriva Turciei, (MC), nr. 48939/99, pct. 90, CEDO 2004-XII].

Infrațiunile cibernetice

În 2009 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.6 prin care a ratificat Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică și Legea nr. 20 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice, astfel modificările propuse reprezintă expresia juridică a actului de reacționare față de deficiențele identificate în Codul penal care împiedică buna implementare a prevederilor Convenției Europene privind criminalitatea informatică și are drept scop ajustarea legislației naționale la standardele internaționale.

Cadrul normativ existent a infrațiunilor informatice și infrațiunilor în domeniul telecomunicațiilor (cu excepția celor formale), relevă că, pentru pornirea urmăririi penale pe acest gen de infrațiuni, o condiție obligatorie este survenirea urmărilor prejudiciabile sub formă de *daune în proporții mari*, care la rândul lor se majorează de la an la an, în funcție de salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin Hotărâre de Guvern în vigoare la data săvârșii faptei.

Analiza cazurilor de accesare neautorizată/iligală de la distanță a sistemelor informatice (calculatorare, telefoane mobile, ș.a.) denotă că victimele nu suferă daune materiale în proporții mari. În asemenea circumstanțe, unica soluție legală adoptată de procuror, pe procesele penale inițiate, este adoptarea ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale și clasarea proceselor penale, din motiv că fapta nu întrunește elementele constitutive ale infrațiunii.

Mai mult, normele prevăzute de art.art.259-261¹ din Codul penal, care prevăd necesitatea întrunirii daunelor în proporții mari, nu au norme echivalente prevăzute de Codul contravențional, prin urmare făptuitorii nu sunt trași la răspundere nici contravențională, iar victima infrațiunii nu este protejată de lege. Prin urmare, se propune atribuirea caracterului formal acestora, în conformitate cu prevederile Convenției Europene privind criminalitatea informatică.

În acest sens necesită de menționat că, frecvent sunt comise faptele de accesare ilegală și criptare (blocare/restricționare a accesului) a informației electronice

din sistemele informatice ale victimelor, inclusiv persoane juridice, cu solicitarea de a transmite în schimbul deblocării accesului la sistemul informatic a mijloacelor financiare, care în mod corect urmează a fi calificate în baza art.260³ din Codul penal „*Perturbarea funcționării sistemului informatic*”, dar din lipsa daunelor în proporții mari, organul de urmărire penală este în imposibilitate de a porni urmărirea penală. Anterior, urmărirea penală în aceste cauze era pornită în baza art.189 din Codul penal „*Șantajul*”. Din aceste motive, se propune operarea modificărilor în conținutul normelor de incriminare din perspectiva daunelor cauzate, astfel cadrul normativ va oferi posibilitatea investigării eficiente proactive a acestor categorii de infracțiuni.

Traficul de ființe umane

Prin ratificarea Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, adoptată la 3 mai 2005, Republicii Moldova îi revine obligația pozitivă de a evalua posibilitatea adoptării unor măsuri legislative ce ar asigura investigațiile și sancționările eficiente.

În conformitate cu Obiectivul specific 12.2 „*Asigurarea unui proces de judecată echitabil cu respectarea normelor internaționale din domeniu*”, **pct.4.1.7** al Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 (HG nr. 461/2018), a fost generalizată practica de aplicare a pedepselor în anul 2019 pentru comiterea infracțiunilor de trafic de ființe umane și trafic de copii, inclusiv prin prisma criteriilor generale de individualizare.

În cadrul generalizării au fost studiate hotărârile adoptate în perioada anului 2019 de către instanțele de fond, apel și recurs în cauzele penale unde au fost dispuse soluții de condamnare pentru comiterea infracțiunilor prevăzute de art.165 și/sau 206 din Codul penal, fiind analizată practica aplicării pedepselor, inclusiv prin prisma criteriilor generale de individualizare.

Pedepsele aplicate pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art.165 alin.(2) lit. a)-g) din Codul penal.

Sanțiunea art.165 alin.(2) din Codul penal prevede o pedeapsă pentru persoanele fizice *de închisoare de la 7 la 15 ani cu privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5ani.*

Din 29 sentințe de condamnare a 42 de persoane fizice au fost aplicate pedepsele principale:

- de 7 ani închisoare, în 13 sentințe privitor la 15 persoane;
- de 8 ani închisoare, în 8 sentințe privitor la 14 persoane (2 persoane 8 ani 6 luni);
- de 10 ani închisoare, în 1 sentință în privința unei persoane;

- cu reducerea cu o treime a limitei minime (art.364¹ alin.(8) din Codul de procedură penală) și sub limita minimă (art.79 din Codul penal), 7 sentințe privitor la 8 persoane.

Din datele statistice reflectate s-a constatat că, în 71,4 % din sentințele de condamnare au fost aplicate pedepse principale de închisoare pe un termen de la 7 la 8 ani în 25 % au fost aplicate pedepse sub limita minimă a sancțiunii și o pedeapsă mai blândă, iar în 3,5 % o pedeapsă principală de 10 ani închisoare.

Astfel, chiar dacă infracțiunea prevăzută la art.165 alin.(2) din Codul penal este o infracțiune deosebit de gravă și prevede ca pedeapsă principală închisoare de la 7 la 15 ani, la pedepse mai mari de 10 ani închisoare nu au fost condamnate nici o persoană, în majoritatea cazurilor fiind stabilite pedepse minime prevăzute de sancțiune sau sub limita sancțiunii în cazurile examinării în procedura simplificată (art.364¹ din Codul de procedură penală) sau existenței circumstanțelor excepționale (art.79 din Codul penal).

În concluzie la analiza efectuată atestăm că, în conformitate cu principiul individualizării pedepsei (art.7 din Codul penal) în coroborare cu criteriile generale de individualizare a pedepsei înscrise la art.75 alin. (1) din Codul penal, instanța de judecată aplică pedepsele luând în considerare caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, motivul și scopul celor comise, persoana celui vinovat, caracterul și mărimea daunei prejudiciabile, circumstanțele ce atenuează sau agravează răspunderea, ținându-se cont de influența pedepsei aplicate asupra corectării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

Analiza practicii judiciare în partea individualizării pedepselor aplicate pentru comiterea infracțiunilor de trafic de ființe umane și trafic de copii, a evidențiat faptul că în majoritatea cazurilor ca pedepse principale sunt aplicate pedepse cu închisoare la limita minimă prevăzută de sancțiune. Această practică se datorează faptului că, spre deosebire de alte infracțiuni, sancțiunile prevăzute pentru comiterea infracțiunilor de trafic de ființe umane sunt aspre și persistă riscul încălcării principiului individualizării pedepselor penale în cazul existenței circumstanțelor agravante.

Trebuie de evidențiat că, prin Legea nr.270 din 07.11.2013, la sancțiunile de la alin.(1) a art.165 din Codul penal au fost majorate limitele minime „**de la 5 la 12**” la „**de la 6 la 12**” și sancțiunea art. 206 alin.(1) din Codul penal „**de la 8 la 12**” la „**de la 10 la 12**”.

Conform, notei informative a proiectului de lege, care a fost adoptat, s-a făcut referire la Raportul cu privire la traficul de ființe umane 2011, elaborat de către Departamentul de Stat al SUA care a constatat că „*condamnarea pentru infracțiuni de trafic de ființe umane constituie o problemă pentru Moldova, întrucât deseori, pedepsele nu au fost comensurabile cu gravitatea infracțiunii*”.

Considerăm că soluția de a înăspri pedepsele pentru a preveni posibile abuzuri la individualizarea pedepselor nu este cea mai optimă în special fiind privită prin spiritul politicii punitive ale statului.

Or, în conformitate cu art.75 din Codul penal, individualizarea judiciară a pedepsei este realizată de către instanța de judecată și constă în stabilirea și aplicarea pedepsei prevăzute de sancțiune, pentru infracțiunea săvârșită, în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite, de personalitatea infractorului, de împrejurările concrete în care s-a comis infracțiunea.

De menționat că, pedepsele stabilite de instanța de judecată trebuie să fie nu numai legale, în sensul de respectare a cadrului legal de individualizare judiciară, dar și juste, adică să se respecte criteriul proporționalității, care presupune stabilirea cuantumului pedepsei în funcție de gravitatea infracțiunii și vinovăția autorului. În același timp. trebuie să fie respectată prevederea art. 61 din Codul penal, conform căruia, pedeapsa care se aplică urmează să își atingă scopul de restabilire a echității sociale și de prevenire a săvârșirii noilor infracțiuni de către alte persoane.

De evidențiat că, conform art.4 a Directivei 2011/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2011 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia, precum și de înlocuire a Deciziei-cadru 2002/629/JAI a Consiliului stipulează că infracțiunile de trafic de ființe umane sunt pasibile de a fi pedepsite cu pedeapsa închisorii cu maximum de cel puțin 5 ani (art. 165 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova prevede maximum de 12 ani închisoare) și în forma agravantă cu pedeapsa închisorii, cu maximum de cel puțin 10 ani (art. 165 alin.(2) și (3) din Codul penal al Republicii Moldova prevede maximum de 15 ani închisoare și respectiv 20 de ani.).

Reieșind din constatările enunțate, urmează a fi echilibrate și ajustate sancțiunile pentru infracțiunile de trafic de ființe umane pentru a facilita individualizarea pedepselor.

Infracțiunile militare

Printre valorile sociale fundamentale ocrotite de dreptul penal, un loc de seamă îl ocupă capacitatea de apărare a țării, garanție importantă pentru atributele fundamentale ale statului: unitatea, suveranitatea, independența și indivizibilitatea acestuia.

Capacitatea de apărare a țării este condiționată de existența Forțelor Armate, de ordinea și disciplina care trebuie să domine în cadrul acestora, de îndeplinirea întocmai a îndatoririlor ce revin tuturor cetățenilor în legătură cu apărarea patriei, și mai ales a militarilor din Forțele Armate.

Realitatea din ultima perioadă, ne-a determinat să revedem normele penale în domeniu și să reevaluăm atât gradul prejudiciabil al acestor infracțiuni, cât și pedepsele aplicabile.

Infracțiunile din domeniul militar au un caracter diferit și se manifestă independent una de alta și, deși, pare că au același obiect juridic, totuși diferă de la o categorie la alta. La fel și valorile sociale la care atentează au o dinamică și un randament diferit. Categoriile de infracțiuni sunt specifice de la o țară la alta, corespunzător și legislația fiecărui stat are reglementări tipice fiecărei categorii în parte. Nu toate categoriile de infracțiuni militare atentează la unele și aceleași valori sociale și **nici gradul de pericol social nu este identic.**

De către Procuratura Generală a fost generalizată practica de aplicare a pedepselor în cazul săvârșirii infracțiunilor militare. Astfel, este de menționat că, în anul **2019** au fost pornite **85 cauze penale** din categoriile abordate, 74 fiind infracțiuni militare și 11 de drept comun, înțâietatea o dețin infracțiunile comise de militarii Armatei Naționale - 60 cazuri și Trupele de Carabinieri cu 20 cazuri. Alte cinci infracțiuni au fost comise de colaboratorii atestați ai Autorității Naționale a Penitenciarelor.

Prevalează infracțiunile de dezertare (*art.371 din Codul penal*) -35 cazuri, încălcările regulilor statutare cu privire la relațiile dintre militari (*art.369 din Codul penal*) - 20 cazuri și actele de violență săvârșite asupra militarului (*art.368 din Codul penal*) - 17 cazuri.

În anul **2020** procurorii au instrumentat **62 cauze penale**, dintre care 36 au fost expediate cu rechizitoriu în instanța de judecată, 3 au fost clasate, iar restul sunt în proces de instrumentare.

Din categoria infracțiunilor militare, continuă să predomine cele de încălcare a regulilor statutare cu privire la relațiile dintre militari și acte de violență săvârșite asupra militarului - 18 crime și de dezertare - 11 crime. Astfel, se constată că, majoritatea infracțiunilor militare sunt de dezertare, iar prin modificările propuse se urmărește transpunerea unor infracțiuni militare care nu prezintă pericol sporit în Codul contravențional.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Pornind de la această stare de lucruri, dar și în vederea îmbunătățirii cadrului legal existent se propune modificarea normelor din Codul penal. Prevederile proiectului sunt structurate în următoarele compartimente.

1. Cu privire la partea generală:

I. Extinderea aplicabilității alternativelor la pedeapsa cu închisoarea pentru toate categoriile de infracțiuni

Proiectul vine să propună revizuirea instituției reglementate la **art. 92** din Codul penal – înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă. Sensul amendamentelor propuse este de a institui aplicabilitatea acestei măsuri și pentru persoanele condamnate pentru infracțiuni deosebit grave și excepțional de grave, cu condiția executării efective de către acestea a două treimi din termenul de

pedeapsă. Astfel, se consideră proporțional ca, dacă legiuitorul admite liberarea, în general, de pedeapsă înainte de termen pentru persoanele care își ispășesc pedeapsa pentru o infracțiune deosebit de gravă și excepțional de gravă, cu atât mai mult, aceste persoane pot să beneficieze de înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o altă pedeapsă mai blândă. Or, dacă, cu adevărat, în anumite circumstanțe legate de persoana condamnatului, acesta poate beneficia de liberarea condiționată de liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen, cu atât mai mult, respectiva persoană poate beneficia de înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă, cu condiția ca, în ambele cazuri, să fi executat efectiv cel puțin două treimi din pedeapsa aplicată. Totodată, în proiect se intervine la art. 92 cu completarea unui alineat nou care prevede că în privința persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață înlocuirea părții neexecutate a pedepsei cu o pedeapsă mai blândă poate fi aplicată numai după ce condamnatul a executat cel puțin 25 de ani de închisoare, similar aplicării liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen.

Subsecvent, proiectul vizează abrogarea **art. 24** în vederea admiterii posibilității de liberare a răspunderii penale a persoanelor care au săvârșit o infracțiune produsă de alcool sau de alte substanțe. Or, Capitolul VI din Codul penal prevede expres cazurile și condițiile care trebuie întrunite pentru ca persoana care a săvârșit o infracțiune să poată fi liberată de răspunderea penală. Mai mult ca atât, la individualizarea pedepsei, instanța urmează să țină cont de circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea, iar săvârșirea infracțiunii de către o persoană în stare de ebrietate este prevăzută expres în Codul penal ca fiind o circumstanță agravantă.

II. Reconceptualizarea instituției prescripției privind tragerea la răspundere penală

Prin proiectul de lege se propune modificarea **art. 60** din Codul penal cu instituirea unui nou temei de întrerupere a termenului de prescripție de tragere la răspundere penală, și anume – remiterea de către procuror a cauzei penale în instanța de judecată. Filozofia prescripției răspunderii penale are la bază ideea că după un anumit interval de timp, cuantificat de către legiuitor prin instituirea unor termene generale de prescripție, statul renunță la a mai aplica o pedeapsă pentru fapta comisă, întrucât nici fapta nici făptuitorul nu mai sunt în conștiința publică. Adică se presupune că a intervenit uitarea, astfel că acțiunea punitivă nu își mai are rostul. Rezonanța socială a faptei săvârșite nu se poate stinge însă atunci când în cursul termenului general de prescripție sunt efectuate acte de urmărire penală sau de judecată care readuc în atenția și conștiința opiniei publice infracțiunea săvârșită. Astfel, transmiterea cauzei penale în instanța de judecată relevă persistența acțiunii de tragere la răspundere penală, demonstrează că organele judiciare nu au rămas în pasivitate și trebuie reglementată ca fiind act întreruptiv ale cursului prescripției,

urmând ca după aceasta să înceapă să curgă un nou termen de prescripție. Prin urmare, propunem modificarea art. 60 alineatul (4) Cod penal, în următoarea redacție:

„(4) Prescripția se va întrerupe și în cazul în care, până la expirarea termenelor prevăzute la alin.(1), cauza penală va parveni în instanța de judecată pentru examinare în fond. Din momentul înregistrării cauzei penale în instanța de judecată, începe să curgă un nou termen de prescripție.”.

Astfel, în condițiile în care se propune extinderea termenului de prescripție și anume curgerea unui nou termen odată cu înregistrarea cauzei penale în instanță decade necesitatea întreruperii termenului în cazul în care persoana a săvârșit altă infracțiune.

În plan comparat, se atestă că legislațiile statelor străine reglementează posibilitatea întreruperii termenului de prescripție în legătură cu efectuarea în general a oricărei acțiuni de urmărire penală de către procuror, oricărui act emis de către judecătorul de instrucție sau oricare încheiere sau hotărâre a instanței de judecată.

Spre exemplu, Codul de procedură penală francez, prevede la art.9/2 un model mult mai restrictiv față de cel propus *supra*, instituind următoarele:

„Termenul de prescripție a acțiunii publice este întrerupt de:

1° Orice act, emanat de procuror sau de partea civilă, care are tendința de a pune în mișcare acțiunea publică, prevăzut la articolele 80, 82, 87, 88, 388, 531 și 532 din prezentul cod și articolul 65 din legea din 29 iulie 1881 privind libertatea presei;

2° Orice act de anchetă emanat de procuror, orice proces-verbal întocmit de un ofițer de poliție judiciară sau de un agent împuternicit care exercită atribuții de poliție judiciară care tinde efectiv la căutarea și urmărirea penală a autorilor unei infracțiuni;

3° Orice act de cercetare prevăzut la articolele 79 la 230 din prezentul cod, efectuat de un judecător de instrucție, o cameră de instrucție sau magistrați și ofițeri ai poliției judiciare delegați de aceștia, vizând în mod efectiv cercetarea și urmărirea penală a infractorilor;

4° Orice încheiere sau hotărâre, chiar dacă nu este definitivă, dacă nu este viciată de nulitate.

Orice act, hotărâre sau hotărâre menționată la 1° până la 4° face ca un termen de prescripție să curgă pe o perioadă egală cu perioada inițială.

Acest articol se aplică infracțiunilor conexe, precum și făptuitorilor sau complicilor care nu sunt acoperiți de una dintre aceste acte sau hotărâri.[...]

Un alt exemplu este Codul penal al Germaniei care prevede expres care sunt termenele de prescripție pentru diverse categorii de infracțiuni, precum și modalitățile de întrerupere a termenului de prescripție.

Astfel, potrivit § 78c. Întreruperea cursului prescripției

(1) Cursul prescripției este întrerupt prin

1. prima audiere a acuzatului, aducerea la cunoștință acestuia că împotriva sa a fost pusă în mișcare acțiunea penală sau emiterea ordonanței privind această audiere sau aducerea la cunoștință a acesteia,

2. orice audiere a acuzatului de către judecător sau emiterea ordonanței de audiere a acestuia de către judecător,

3. orice desemnare a unui martor-expert de către judecător sau procuror dacă anterior acuzatul a fost audiat sau i s-a adus la cunoștință faptul că împotriva sa a fost pusă în mișcare acțiunea penală,

4. orice emitere a unei ordonanțe de confiscare sau percheziție și hotărâri judecătorești prin care aceste măsuri sunt menținute,

5. mandatul de arestare, mandatul de internare, mandatul de aducere și hotărâri judecătorești prin care aceste măsuri sunt menținute,

6. actul de inculpare,

7. începerea fazei de judecată,

8. stabilirea unui termen de judecată,

9. procedura de judecată simplificată în camera de consiliu sau altă hotărâre care corespunde unei sentințe,

10. suspendarea provizorie a procesului în instanță ca urmare a lipsei inculpatului, precum și orice dispoziție emisă de judecător sau procuror după suspendarea procesului sau în cadrul unei proceduri în lipsă în vederea identificării locului în care se află inculpatul sau în vederea asigurării mijloacelor de probă,

11. suspendarea provizorie de către instanță a procedurii din cauza stării de sănătate a inculpatului care nu îi permite participarea la judecată, precum și orice dispoziție emisă de judecător sau procuror după o astfel de suspendare a procedurii în scopul verificării motivelor care nu permit participarea inculpatului la judecată sau

12. orice cerere a instanței de efectuare a unui act de consultare medicală în străinătate.

Într-un alt registru, în cauza Mažukna v. Lithuania, curtea a statuat că:

„86. Curtea observă că, atunci când cauza a fost transferată la Tribunalul Klaipėda pentru examinare pe fond, a mai rămas doar puțin mai mult de un an până la expirarea termenului de prescripție. [...] dispozițiile relevante ale Codului penal în vigoare la momentul accidentului impuneau aplicarea termenului de prescripție „necondiționat” și nu permiteau suspendarea acestuia în timpul amânărilor (a se vedea paragrafele 53 și 59 de mai sus). Curtea reține că acel cadru legal a fost modificat în iunie 2010 și în prezent Codul penal al Lituaniei prevede, printre altele, că, în timpul examinării unei cauze de către o instanță, curgerea termenului de prescripție este suspendată atunci când un proces este amânat din cauza absența acuzatului (a se vedea paragraful 60 de mai sus). Deși nu este rolul acestei Curți să determine care cadru juridic intern este cel mai potrivit pentru asigurarea drepturilor garantate de Convenție

(a se vedea, mutatis mutandis, Hristozov și alții împotriva Bulgariei, nr. 47039/11 și 358/12, § 105, CEDO 2012 (extrase), precum și cauzele citate în acestea), reiterează că modul în care se aplică termenul de prescripție trebuie să fie compatibil cu cerințele Convenției (a se vedea, mutatis mutandis, Mocanu și alții împotriva României [[GC], nr.10865/09, 45886/07 și 32431/08, § 326, CEDO 2014 (extrase)). În speță, deși Curtea admite că cauza a fost amânată din motive importante, nu poate să nu constate că lipsa oricărei posibilități de suspendare a termenului de prescripție pe durata amânării cauzei l-a lipsit pe reclamant de posibilitatea de a avea chestiunea răspunderii pentru vătămarea sa examinată de o instanță.

87. Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a permite Curții să concluzioneze că nu a existat o investigație efectivă a circumstanțelor accidentului în care reclamantul a fost rănit. În consecință, a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție sub aspectul său procedural.

Prin urmare, considerăm că propunerea înaintată se identifică a fi limitele marjei de apreciere a statului, respectându-se astfel conformitatea cu Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În contextul modificărilor aduse la art. 60 alin. (4), se propune și revizuirea termenelor de prescripție pentru infracțiunile ușoare. Prin urmare, în cazul infracțiunilor ușoare Codul penal va stabili un termen de prescripție a răspunderii penale de 3 ani.

Totodată, prin proiectul de lege se instituie și noi temeiuri care suspendă curgerea termenului de prescripție. În Codul penal al RM, spre deosebire de majoritatea legislațiilor penale ale statelor membre UE, ***suspendarea cursului prescripției răspunderii penale*** intervine doar în cazurile în care cei cercetați penal se sustrag în orice fel de la urmărire penală sau judecată. Nu este acoperită ipoteza în care dispoziții legale împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau continuarea procesului penal. Astfel, există situații în care organele judiciare desfășoară toate demersurile în vederea tragerii la răspundere penală a făptuitorului dar acest lucru nu este posibil pentru că legea prevede că pentru cercetarea sau inculparea unei persoane este nevoie de acordul Consiliului Superior al Procurorilor sau acordul Consiliului Superior al Magistraturii . Aceeași este situația persoanelor care se bucură de imunitate potrivit Constituției. Atâta timp cât acordul nu este eliberat sau imunitatea nu este ridicată, cursul prescripției trebuie suspendat iar curgerea sa se reia atunci când impedimentul legal sau constituțional este surmontat. Ținem să precizăm, că asemenea temeiuri de suspendare a termenului de prescripție se regăsesc în legislația penală a unor țări precum România, Polonia, Slovenia, Grecia, Ungaria.

Subsecvent, prin completarea **art. 60 cu alin. (5²)**, se propune curgerea unui nou termen de prescripție în cazul admiterii cererii de reluare a examinării cauzei penale, instituție aplicabilă pentru procedura judecării cauzei în lipsa persoanei condamnate.

Modificarea art. 60 prin instituirea unei condiții speciale de curgere a termenului de prescripție în cazul unor infracțiunilor săvârșite asupra minorilor își găsește raționamentul în prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul).

Convenția de la Istanbul prevede la art. 58 obligația statelor părți de a lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a asigura faptul că termenul de prescripție pentru inițierea oricăror proceduri legale cu privire la infracțiunile stabilite în conformitate cu articolele 36, 37, 38 și 39 ale prezentei Convenții, vor fi continuate pentru o perioadă de timp care este suficientă și proporțională cu gravitatea infracțiunii în cauză, pentru a permite inițierea eficientă a procedurilor după ce victima a atins vârsta majoratului.

Convenția de la Istanbul prevede la art. 36 (violența sexuală, inclusiv violul), art. 37 (căsătoria forțată), 38 (mutilarea genitală a femeilor), art. 39 (avortul forțat și sterilizarea forțată). În acest sens, propunem alinierea legislației naționale la prevederile Convenției odată cu ratificarea acesteia prin Legea nr. 144/2021.

Instituirea unui termen de prescripție special nu reprezintă o noutate pentru legislația penală a altor state, or prevederi similare sunt și în Codul penal al Estoniei la art. 81 alin. (7) lit. c), Codul penal al Germaniei la art. 78b, Codul penal al României la art. 154 alin. (4).

III. Asigurarea unui tratament echitabil persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani și carora urmează să li se aplice pedeapsa detențiunii pe viață

Prin Legea nr. 163/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, art. 70 din Codul penal a fost completat cu alin. (3¹), prin care legiuitorul, pe de o parte a introdus o categorie intermediară de persoane între persoanele adulte și persoanele minore - persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar care nu au atins vârsta de 21 de ani (circumstanță care se consideră atenuantă), iar pe de altă parte a diminuat sancțiunile care se aplică persoanelor ce au comis infracțiunea la această vârstă. Totodată, soluționând recursul în interesul legii, declarat de procurorul general, privind interpretarea și aplicarea unitară a legii penale și de procedură penală, prin Decizia din 17.12.2020, Curtea Supremă de Justiție a decis asupra efectului retroactiv al normei citate, respectiv, aceasta se aplică și în privința persoanelor care au săvârșit faptele imputate până la intrarea în vigoare a legii, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale.

Se atestă, însă, faptul că **art. 70 alin. (3¹)** din Codul penal, se aplică doar în privința acelor tineri care au fost sancționați cu pedeapsa închisorii, fără a fi

reglementată o formulă de aplicare a normei în cazul celor condamnați la pedeapsa detențiunii pe viață.

În contextul normei citate și pornind de la principiul umanismului, care în accepțiunea sa actuală, a devenit unul dintre pilonii de bază ai dreptului penal, considerăm oportună statuarea unor reglementări ce au scopul de a ameliora severitatea pedepsei aplicate și în cazul deținuților pentru care a fost stabilită pedeapsa detențiunii pe viață, dar care la data comiterii infracțiunii nu au împlinit vârsta de 21 de ani. Prin urmare, se propune la art. 70 alineatul (3¹), după cuvântul „treime” de completat cu textul „iar în cazul pedepsei detențiunii pe viață, aceasta se comută în închisoare pe un termen de 30 de ani”.

Respectiv, reglementarea unor instrumente juridice aplicabile în privința acestei categorii de tineri, pentru care a fost pronunțată pedeapsa detențiunii pe viață, în sensul celor statuate în art. 70 alin. (3¹) din Codul penal, va asigura un tratament echitabil și va exclude orice formă de inegalitate.

IV. Revizuirea prevederilor în partea ce ține de aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni sau în cazul unui cumul de sentințe

Prin proiect se propune abrogarea alin. (4) din cadrul **art. 70**, or ecuația de calcul a pedepsei în cazul minorilor și persoanelor care au împlinit vârsta de 18 ani, dar nu au împlinit vârsta de 21 ani, conceptual urmează să se regăsească la articolele 84 și 85 din Codul penal. În acest context, este de neînțeles motivul pentru care la alineatul (4) al art.70 Cod penal, sub denumirea generică de „Închisoarea”, sunt prevăzute limitele aplicării pedepsei în caz de concurs de infracțiuni și cumul de sentințe, în condițiile în care art.84 și 85 din Codul penal sunt normele speciale care prevăd aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni și a cumulului de sentințe.

Prin urmare, completarea art.70 din Codul penal cu alineatul (4) a constituit o eroare atât sub aspectul introducerii formulelor de calcul la articolul ce reglementează instituția pedepsei sub formă de închisoare, cât și formulării unui algoritm de calcul care încalcă grav drepturile și garanțiile inculpatului/condamnatului în cadrul unui proces penal.

Pornind de la principiile de formulare a unei norme, care trebuie să corespundă criteriilor de claritate, previzibilitate și aplicabilitate, oportun ar fi ca modalitatea de calculare a unei pedepse definitive în cazul unui concurs de infracțiuni să fie cuprinsă de o singură normă, la caz, în partea generală a Codului penal, și anume în art.84, care este intitulat „*Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni*”.

A *simili*, aceleași rațiuni urmează a fi aplicate și în cazul cumulului de sentințe, actualmente existând norma prevăzută la art.85 din Codul penal denumită – „*Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe*”.

Cu privire la propunerea de modificare a **art.84** din Codul penal, reținem următoarele:

Normele penale care reglementează modalitatea de calculare a pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, le calificăm ca fiind neproportionale și cu o aplicabilitate redusă *ad absurdum*.

Or, pedeapsa pe care o poate risca o persoană din categoria dată de vârstă, pentru săvârșirea unei infracțiuni unice, poate fi mai mare decât pedeapsa maximă stabilită de lege pentru concursul de infracțiuni.

Raportând cele expuse la un exemplu practic, vom stabili că, dacă persoana care a atins vârsta de 18 ani, dar nu a atins vârsta de 21 de ani – comite o singură infracțiune, prevăzută de art.145 alin.(2) din Codul penal, pedeapsa închisorii ce poate fi stabilită inculpatului, având aceeași limită de vârstă la aplicarea pedepsei (de la 18 la 21 de ani) – este închisoarea pe un termen de 13 ani și 4 luni indiferent dacă persoana a fost sau nu anterior condamnată (art.70 alin.(3¹) Cod penal).

Această pedeapsă însă, va putea fi aplicată de către instanța de judecată, doar în ipoteza în care instanța nu va ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, inculpatul riscând în aceste condiții la aplicarea unei pedepse cu închisoarea de la 15 la 20 de ani sau detențiune pe viață.

Într-o altă conjunctură, dacă persoana, fiind în aceleași condiții de vârstă, comite un concurs de infracțiuni (spre exemplu infracțiuni prevăzute de art.145 alin.(2) și 186 alin.(1) Cod penal), pedeapsa maximă ce poate fi aplicată inculpatului pentru concurs de infracțiuni, în cazul în care nu a mai fost condamnat anterior, este de 12 ani și 6 luni închisoare (art.84 alin.(1) Cod penal).

Altfel spus, pentru săvârșirea unei infracțiuni unice, legea penală acordă un element subiectiv instanței de judecată pentru stabilirea sau nu a pedepsei în limite preferențiale, iar de cealaltă parte, pentru săvârșirea unui concurs de infracțiuni, legea penală obligă instanța de judecată la stabilirea unui cumul, care fiind însumat, poate fi mai mic decât pedeapsa stabilită pentru săvârșirea unei singure infracțiuni.

Astfel, se atestă o discrepanță și o inechitate cu privire la posibilitatea aplicării pedepsei în privința persoanei care a comis o singură infracțiune (e.g. 20 ani închisoare sau 13 ani și 4 luni) în raport cu o persoană care a comis un concurs de infracțiuni (12 ani și 6 luni – dacă nu a mai fost condamnată), ultima beneficiind de privilegii legale nejustificate. Totodată, subiecții infracțiunilor din categoria dată de vârstă pot fi încurajați de a comite mai multe infracțiuni în vederea beneficiii de o pedeapsă mai redusă.

În acord cu constatările reflectate *supra*, aferent faptului că textul art.84 alin.(1) Cod penal, încurajează persoanele să comită mai multe infracțiuni în vederea obținerii

unei pedepse reduse și aici ne referim doar la subiecții activi cu vârsta între 18 și 21 ani, propunem următoarea redacție pentru alin.(1) al art.84 din Codul penal:

„(1) Dacă o persoană este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni fără să fi fost condamnată pentru vreuna din ele, instanța de judecată, pronunțând pedeapsa pentru fiecare infracțiune aparte, stabilește pedeapsa definitivă pentru concurs de infracțiuni prin cumul, total sau parțial, al pedepselor aplicate, dar pe un termen nu mai mare de 25 de ani de închisoare, 20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 12 ani și 6 luni pentru minori. În cazul în care persoana este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni ușoare și/sau mai puțin grave, pedeapsa definitivă poate fi stabilită și prin absorbirea pedepsei mai ușoare de pedeapsa mai aspră.”

Într-o astfel de redacție, au fost luate parțial în considerație și garanțiile oferite la moment de norma în cauză.

Suplimentar, considerăm oportună și reglementarea pedepsei definitive în cazul cumulării alternativelor pedepsei cu închisoarea, prin completarea art.84 cu un nou alineat (1¹), având următorul text:

„(1¹) Dacă o persoană este declarată vinovată de săvârșirea a două sau mai multor infracțiuni fără să fi fost condamnată pentru vreuna din ele, instanța de judecată, pronunțând pedeapsa, alta decât închisoarea, pentru fiecare infracțiune aparte, stabilește pedeapsa definitivă pentru concurs de infracțiuni prin cumul, total sau parțial al pedepselor aplicate, pedeapsa definitivă urmând să se încadreze în maximele pedepselor prevăzute în Partea Generală a prezentului cod.”

În același timp luând în considerare modificările propuse la art. 84 Cod penal, considerăm oportună delimitarea termenul pedepsei definitive pentru minori în cazul unui cumul de sentințe la 15 ani, iar la persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, la 25 ani.

Suplimentar, considerăm oportună și reglementarea pedepsei definitive în cazul cumulării alternativelor pedepsei cu închisoarea, prin completarea **art.85** cu alineatul (1¹).

V. Reducerea perioadei de probațiune care se stabilește de instanța de judecată în limitele de la 1 an la 3 ani. Completarea art. 90 alin. (6) din Codul penal cu obligații noi, modificarea/excluderea unor obligații

Serviciul de probațiune din Republica Moldova a dezvoltat, de-a lungul anilor, mai multe programe de intervenție în scopul de a rezolva riscurile și nevoile persoanelor supuse probațiunii și pentru a asigura o mai bună aplicare a hotărârilor judecătorești. Aceste programe sunt puse în aplicare, fie direct de către serviciul de probațiune sau în cooperare cu instituțiile din comunitate.

Din punctul de vedere al naturii juridice, suspendarea condiționată constituie un mijloc legal de individualizare judiciară a executării pedepsei. Reflectând asupra

efectului suspendării executării pedepsei sub supraveghere, menționăm că acesta reprezintă un beneficiu continuu, or, făptuitorul se află sub controlul serviciului de probațiune pentru a îndeplini măsurile și obligațiile impuse de instanță, cu scopul resocializării condamnatului.

În sensul executării pedepsei cu suspendare condiționată, se identifică două categorii de clasificare a efectelor, imediat și definitiv. Efectul imediat are loc pe durata termenului de supraveghere a executării pedepsei. Principalul efect imediat constă în faptul că pedeapsa închisorii nu va fi pusă în executare, fiind suspendată pe o perioadă de probațiune. Ceea ce ține de efectele definitive, acestea se produc după expirarea perioadei de probațiune, în condițiile în care condamnatul și-a îndeplinit obligațiile stabilite de către instanța de judecată.

Accentuăm că efectele depind în mare măsură nu de durata perioadei de probațiune, ci de intervențiile imediate raportate la caz.

Diminuarea perioadei de probațiune și stabilirea unor obligații, în condițiile aplicării art. 90 din Codul penal, este un factor important pentru procesul de reeducare a condamnatului. Din acest motiv, acest proces nu trebuie tratat cu superficialitate de instanța de judecată, nici aplicat formal doar pentru respectarea prevederilor legale. În condițiile în care politica penală națională aspiră spre un sistem restaurativ de justiție penală, este important ca fiecare obligație impusă de instanța de judecată să fie determinată în funcție de personalitatea celui vinovat, de tipul infracțiunii comise, luând în considerare perspectivele de reeducare și șansele de recidivare.

Luând în considerare cele menționate mai sus, concluzionăm că suspendarea executării pedepsei sub supraveghere pe termen scurt reprezintă un instrument de individualizare modern, fiind o măsură juridico-penală de constrângere alternativă detențiunii, ce oferă posibilitate condamnatului să se resocializeze în afara mediului penitenciar.

Ponderea condamnărilor cu liberare de pedeapsă penală (realizată prin instituții specifice precum: suspendarea condiționată a executării pedepsei; liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen; liberarea de pedeapsă a minorilor; amânarea executării pedepsei pentru femeile gravide și femeile care au copii în vârstă de până la 8 ani, etc.) este suficient de mare.

Aproximativ jumătate (45%) din munca birourilor de probațiune constă în supravegherea persoanelor liberate de pedeapsa penală. Activitatea de supraveghere, fiind centrată pe două dimensiuni importante: **control și asistare**. Controlul constând în verificarea modului în care persoana sancționată respectă obligațiile impuse de către instanța de judecată, iar asistența îmbinând intervenția psihologică cu cea socială.

Deși rata condamnărilor cu liberare de pedeapsă penală este suficient de mare, trebuie însă să remarcăm rata relativ redusă a sentințelor cu aplicarea obligațiilor pro – active, precum și existența sentințelor fără a fi aplicate obligații.

Spre exemplu:

- anul 2019 - rata aplicării obligațiilor restrictive constituia - 53%, a obligațiilor pro-active - 17%; sentințe fără obligații - 30%;
- anul 2020 - rata aplicării obligațiilor restrictive constituia - 71%, a obligațiilor pro-active-18%; sentințe fără obligații - 11%;
- anul 2021 - rata aplicării obligațiilor restrictive constituia - 67%, a obligațiilor pro-active- 27; sentințe fără obligații - 6%.

Deși s-a diminuat rata sentințelor fără obligații, rămâne sporită rata obligațiilor restrictive, pe când anume obligațiile pro-active, în esența lor au un puternic caracter de reabilitare socială sau comportamentală. Prin urmare, se impune astfel, necesitatea specializării intervenției sistemului de probațiune în sfera obligațiilor pro-active în cazul sancțiunilor comunitare.

În acest sens, se propune completarea (asocierea) obligației „*să nu frecventeze anumite locuri*” cu obligația „*de a fi monitorizat electronic*”, precum și excluderea obligației “*să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent*”, din considerentul că se dublează cu obligația „*de a participa la programe probaționale*”, inclusiv eliminarea obligației „*să acorde o susținere materială familiei victimei*” (este dificil de a aprecia executarea sau neexecutarea obligației de către subiect în cazul în care nu este determinată/cuantificată susținerea materială).

Adițional, este esențială excluderea la art. 90 alin. (6) a sintagmei “*îl poate obliga pe condamnat*” și includerea sintagmei “*îl va obliga*”. Argumentarea ține de asigurarea unei supravegheri cu conținut, aplicându-se individualizat spectrul necesar de obligații, în vederea reintegrării efective a subiecților probațiunii în societate.

Astfel, în contextul celor expuse supra, se propune o nouă redacție a **art. 90 alin. (6) și abrogarea alin. (8) și alin. (8¹) din Codul penal.**

Subsidiar, având în vedere că în sistemul de probațiune se desfășoară programe probaționale de corecție a comportamentului social care constau în modificarea comportamentului, viziunilor și capacităților care au condus la săvârșirea infracțiunii și programe de reintegrare socială care constau în redobândirea capacităților de a soluționa problemele vieții sociale cotidiene. Programele probaționale în privința subiecților probațiunii se derulează de către biroul de probațiune, după aplicarea de către instanța de judecată a obligației „*să participe la programe probaționale*”.

Potrivit art. 13 al Legii nr.8/2008 cu privire la probațiune „probațiunea juvenilă se desfășoară (inîndu-se cont de obligativitatea respectării interesului superior al copilului și de scopul protecției temporare a copilului aflat în dificultate, al

resocializării și al reintegrării lui în familia biologică sau adoptivă. în casă de copii de tip familial, precum și în comunitate ".

În evidența Inspectoratului Național de Probațiune, anual, sunt aproximativ 300 de minori condamnați la pedepse neprivative de libertate. Rata de aplicare, de către instanțele judecătorești, a programelor probaționale în privința minorilor, în conformitate cu art. 90 alin. (6) CP al RM, este foarte scăzută. Pe parcursul anului 2020 au fost aplicate programe probaționale pentru 28 minori condamnați cu suspendare.

Prin urmare, în vederea implementării unui concept de justiție juvenilă pentru o abordare sistemică, cu accept pe copiii în conflict cu legea, menit să prevină delicvența juvenilă, Inspectoratul Național de Probațiune derulează un proiect pilot de activitate a Centrului de asistență și consiliere pentru beneficiarii probațiunii.

Problema vizată derivă din necesitatea asigurării calitative a procesului de reintegrare socială a subiecților de probațiune care nu este abordat ca un proces complex. Din acest motiv, eforturile de resocializare depuse de fiecare instituție aparte nu au un rezultat scontat, întrucât procesul adesea nu este coordonat, eficient și coerent apărând o ruptură ce ne pune în imposibilitate de a asigura continuitatea măsurilor și acțiunilor întreprinse de fiecare instituție a statului în parte sau a societății civile. Astfel, în contextul celor expuse supra, se propune operarea modificărilor la **art. 90 alin. (6¹).**

VI. Munca neremunerată în folosul comunității. Obligativitatea acordului persoanei condamnate.

Potrivit art. 4 paragraful 3 lit. a) din Convenția europeană a drepturilor omului, numai munca impusă în mod normal unei persoane aflate în detenție, adică în condițiile prevăzute de art. 5 din Convenție sau în timpul cât se află în libertate condiționată, nu este considerată muncă forțată sau obligatorie. În acest sens este jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materie, spre exemplu Hotărârea din 7 iulie 2011, pronunțată în Cauza Stummer împotriva Austriei, paragrafele 116-119, Hotărârea din 26 iulie 2005, pronunțată în Cauza Siliadin împotriva Franței, și Hotărârea din 7 ianuarie 2010, pronunțată în Cauza Rantsev împotriva Ciprului și Rusiei, paragraful 283, Hotărârea din 23 noiembrie 1983, pronunțată în Cauza Van der Mussele împotriva Belgiei, paragraful 32, și Hotărârea din 18 iulie 1994, pronunțată în Cauza Karlheinz Schmidt împotriva Germaniei, paragraful 22, și Hotărârea din 20 iunie 2006, pronunțată în Cauza Zarb Adami împotriva Maltei, paragraful 44. De asemenea, incidente în materia analizată sunt prevederile internaționale ale art. 8 paragraful 3 lit. a) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, ratificat prin Decretul nr. 212/1974, publicat în Buletinul Oficial nr. 146 din 20 noiembrie 1974, art. 2 paragraful 1 din Convenția nr. 29/1930 privind munca forțată sau obligatorie, adoptată de Organizația Internațională

a Muncii, ratificată prin Decretul nr. 213/1957, publicat în Buletinul Oficial nr. 4 din 18 ianuarie 1958.

Sesizată cu efectuarea controlului de constituționalitate asupra unor dispoziții referitoare la munca neremunerată în folosul comunității, prin Decizia nr. 666 din 30 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 305 din 19 aprilie 2019, Curtea Constituțională a României a realizat un studiu de drept comparat și a observat că în numeroase state europene efectuarea unei munci neremunerate în folosul comunității, respectiv efectuarea unei „munci de interes general” - în situația suspendării executării pedepsei sub supraveghere, a suspendării condiționate a executării pedepsei, a suspendării procesului cu punerea sub probațiune, a substituirii/înlocuirii pedepsei amenzii sau închisorii ori ca pedeapsă principală sau complementară -, se dispune de către instanță doar cu consimțământul condamnatului/infractorului. În aceste condiții, Curtea Constituțională a României a constatat că necesitatea manifestării de către infractor a acordului de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității în cazul dispunerii suspendării executării pedepsei sub supraveghere este o condiție sine qua non pentru ca aceasta să nu fie considerată muncă forțată, cu consecința încălcării prevederilor art. 42 din Constituție. Din contră, obligarea infractorului să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității, fără acordul acestuia, pe perioada de supraveghere, este contrară dispozițiilor art. 42 alin. (1) din Constituția României, art. 4 paragraful 2 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 8 paragraful 3 lit. a) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și art. 2 paragraful 1 din Convenția nr. 29/1930 privind munca forțată sau obligatorie, atât timp cât munca prestată cu ocazia suspendării executării pedepsei sub supraveghere nu se încadrează în cele două ipoteze reglementate expres în art. 42 alin. (2) lit. b) din Constituția României, art. 4 paragraful 3 lit. a) din Convenție, art. 8 paragraful 3 lit. c) pct. (i) din Pact și art. 2 paragraful 2 lit. c) din Convenția nr. 29/1930, respectiv munca unei persoane condamnate prestată în perioada de detenție sau de liberare condiționată (în același sens, Decizia Curții Constituționale nr. 650 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 97 din 7 februarie 2019, paragrafele 317-321).

Având în vedere conținutul identic al normelor din cele două Constituții, art.44 din Constituția Republicii Moldova și art. 42 din Constituția României, referitoare la munca forțată, și prevederile internaționale în materie, dispozițiile **art. 90** alin. 6 și **art. 90¹** alin.5 din Codul penal, care nu prevăd acordul condamnatului pentru munca neremunerată în folosul comunității în toate ipotezele încalcă dispozițiile constituționale și convenționale, astfel că textele trebuie modificate în sensul compatibilizării lor cu dispozițiile mai sus invocate.

VII. Liberarea condiționată a persoanelor care execută pedeapsa detențiunii pe viață

Liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen este o instituție complementară regimului de executare a pedepsei și un mijloc de individualizare post-judiciară a acesteia, beneficiul liberării condiționate putând fi acordat oricărui condamnat, indiferent de natura infracțiunii săvârșite, inclusiv în cazul detențiunii pe viață.

Prin Legea nr. 677/1995, au fost operate modificări la Codul penal, redacția anului 1961, iar urmare a acestui fapt, pedeapsa capitală a fost înlocuită cu pedeapsa detențiunii pe viață. Potrivit modificărilor introduse prin Legea nr. 1404/2000, art. 51 din Codul penal a fost completat cu prevederi ce reglementau dreptul la liberare condiționată înainte de termen pentru această categorie de condamnați. Astfel, acest drept putea fi exercitat după executarea efectivă a termenului de 25 de ani.

De-a lungul timpului, termenul respectiv a suferit modificări, fiind majorat inițial la 35 de ani, conform modificărilor operate în 2002, iar, în prezent, acesta este de 30 de ani.

Cu toate că este cert faptul că instituția liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen a existat toată această perioadă, inclusiv fiind aplicabilă persoanelor condamnate la detențiunea pe viață, dacă întrunesc criteriile de eligibilitate pentru liberarea din detenție, chestiunea cu privire la fracția din pedeapsă ce urmează a fi efectiv executată, rămâne o problemă actuală, în special, în cazul condamnaților cărora pedeapsa le-a fost stabilită după Codul penal în redacția anului 1961.

De remarcat faptul că, din totalul de 128 de condamnați care execută pedeapsa detențiunii pe viață, 60 dintre aceștia au fost condamnați în temeiul Codului penal în redacția anului 1961, ceea ce constituie 47% din numărul acestora.

O condamnare pe viață reprezintă o sentință pe durată nedeterminată, iar instituția liberării condiționate de pedeapsă asigură respectarea față de această categorie de condamnați a prevederilor art. 3 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului.

În Hotărârea Vinter și alții împotriva Regatului Unit al Marii Britanii, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a concluzionat că o pedeapsă cu detențiunea pe viață poate să rămână compatibilă cu art. 3 din Convenție doar cu condiția că oferă, totodată, o perspectivă de punere în libertate și o posibilitate de revizuire, fiind necesar ca ambele să existe încă de la pronunțarea pedepsei. Astfel, un deținut pe viață are dreptul să știe, de la începutul pedepsei sale, ce trebuie să facă pentru a fi luat în considerare pentru eliberare și în ce condiții, inclusiv când va avea loc sau poate fi solicitată o revizuire a pedepsei sale (*a se vedea § 104-118 și 122*).

Prin urmare, principiul certitudinii este esențial pentru exercitarea într-o manieră previzibilă a posibilității revizuirii pedepsei aplicate. De altfel, majorarea perioadei

minime de revizuire cu cinci ani (de la 25 la 30), constituie în esență o extindere a termenului de detenție, ceea ce poate fi interpretată ca o schimbare a sferei pedepsei în detrimentul persoanei și, prin urmare, o pedeapsă în sine chiar dacă liberarea nu este certă.

De remarcat faptul că Curtea, în examinarea pretinselor încălcări ale art. 3 CEDO ce vizează detențiunea pe viață, a observat că [...] majoritatea statelor părți contractante la Convenție nu aplică, în realitate, deloc pedeapsa detențiunii pe viață sau, dacă au făcut-o, au prevăzut o reexaminare a pedepsei detențiunii pe viață după o perioadă stabilită (de regulă, 25 de ani de închisoare).

Astfel, considerăm că termenul de 25 de ani este unul suficient pentru a aprecia dacă conduita condamnatului manifestată în această perioadă a executării pedepsei, dovedește că acesta a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale și convinge că nu va mai comite infracțiuni, iar liberarea sa anticipată nu prezintă niciun pericol pentru colectivitate. De asemenea, acest termen este în concordanță cu principiul umanismului și, în același timp, asigură o abordare uniformă în ceea ce privește previzibilitatea posibilității acordării liberării condiționate, indiferent de perioada în care persoana a fost condamnată.

În contextul modificării termenului de 30 de ani cu 25 în cuprinsul **art. 91 alin. (5)**, din raționamente similare se impune amendarea **art. 70 alin. (5)** și **art. 92 alin. (3¹)**.

VIII. Excluderea femeilor de la interdicția aplicării acestora pedeapsa detențiunii pe viață

În vederea constatării existenței unei justificări obiective și rezonabile, precizăm că instrumentele internaționale prevăd că toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Cu toate acestea Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei la art. 4 alin. (1) prevede că statele părți ar putea adopta anumite măsuri temporare speciale, menite să accelereze instaurarea egalității în fapt între bărbați și femei, dar că acestea nu trebuie să aibă drept consecință menținerea unor norme inegale sau diferențiate și ele ar trebui să fie abrogate de îndată ce au fost realizate obiectivele în materie de egalitate de șanse și tratament. Excluderea femeilor de la aplicarea detențiunii pe viață nu poate fi considerată o măsură pozitivă, deoarece nu există un obiectiv legat de oportunitatea de șanse sau egalitatea de tratament.

Cât privește diferența de tratament a bărbaților față de femei în legătură cu ocrotirea maternității, admisă de art.4 alin.(2) al Convenției asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării față de femei a menționat în Recomandarea generală nr. 25 că această diferențiere vizează doar aspectul biologic. Astfel, este justificată, în baza art. 4 alin.(2) din Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față

de femei, diferența de tratament, având la bază aspectele biologice, dar nu și cea bazată pe „rolul social” al femeii percepute ca mamă. Mai mult decât atât, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a respins în mai multe cauze argumentele fondate pe paternalism și pe percepția că femeile ar fi mai „vulnerabile” decât bărbații și ar avea nevoie de protecție. În lumina celor expuse, nu considerăm justificat excluderea femeilor de la pedeapsa detențiunii pe viață și prin urmare aplicarea tratamentului diferențiat.

IX. Instituirea unui prag valoric pentru daunele considerabile și daunele esențiale

Potrivit constatărilor Curții Constituționale în Hotărârea nr.22 din 27.06.2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alin. (1) din Codul penal (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), (par. 101-102) s-a stabilit necesitatea reglementării în legea penală a unui prag valoric al daunelor considerabile și esențiale pentru excluderea estimărilor subiective, astfel constatându-se că „[...] până la instituirea de către legiuitor a unui prag valoric al daunelor esențiale și considerabile, mărimea acestora va constitui limitele care se încadrează între daunele în proporții mici și daunele în proporții mari [...]”.

Astfel, în cadrul unui studiu au fost analizate neajunsurile ce caracterizează circumstanța agravantă „cu cauzarea de daune în proporții considerabile” din varianta în vigoare a Codului penal.² În rezultatul acestui studiu au fost formulate unele concluzii, dintre care evidențiem următoarele: „[...] 2) renunțarea legiuitorului la modul cuantificabil de stabilire a caracterului considerabil al daunei, cauzate prin săvârșirea infracțiunilor (inclusiv a infracțiunilor săvârșite prin sustragere), a avut ca efect îngustarea semnificativă a sferei de aplicare a reglementărilor corespunzătoare; 3) aplicarea în practică a agravantei „cu cauzarea de daune în proporții considerabile” este însoțită de nesocotirea principiului incriminării subiective, a principiului separației puterilor în stat, precum și a principiului democratismului (egalității); 4) în vederea eliminării carențelor reliefate mai sus, îi propunem legiuitorului moldovean revenirea la interpretarea inițială a noțiunii „daune în proporții considerabile”, conform căreia se avea în vedere valoarea care depășește 250 de unități convenționale; [...]”.³

Considerăm întemeiată propunerea de cuantificare a circumstanței agravante „cu cauzarea de daune în proporții considerabile”. Bineînțeles, datorită evoluției legii

² Brînză S., Stati V., Botezatu I. Despre necesitatea renunțării la concepția actuală de interpretare a noțiunii „daune în proporții considerabile”, utilizată în legea penală a Republicii Moldova. În: Revista Națională de Drept, 2012, nr. 6, p. 6-15.

(https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/6_15_Despre%20necesitatea%20renuntarii%20la%20concep%20actuala%20de%20interpretare%20a%20notiunii%20D1%82%D0%90%D0%AEdaune%20in%20proportii%20considerabile%D1%82%D0%90%D0%AD%2C%20utilizata%20in%20legea%20penala%20a%20Republicii%20Moldova.pdf)

³ Ibidem.

penale, o astfel de cuantificare trebuie să aibă la bază nu unitatea convențională, ci salariul mediu lunar pe economie prognozat, stabilit prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

În acest sens, prin analogie cu prevederile de la alin. (1) și (1¹) **art. 126** din Codul penal prin proiect se propune următoarea redacție la alin. (2):

„(2) Se consideră proporții considerabile sau esențiale valoarea bunurilor sustrase, dobândite, primite, fabricate, distruse, poluate, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, valoarea pagubei pricinuite de o persoană sau de un grup de persoane, care depășește 10 salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.”.

Totodată, pentru a nu genera lacune, propunem ca, după alin. (2) art. 126 din Codul penal, să fie introdus un alineat nou cu următorul conținut:

„(3) În cazul prejudicierii drepturilor și intereselor ocrotite de lege, caracterul considerabil al daunei cauzate se stabilește luându-se în considerare gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.”.

2. Cu privire la partea specială:

I. Revizuirea agravantelor ce vizează comiterea unei fapte ilicite de către o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional

În conținutul mai multor norme de incriminare din Codul penal se regăsește agravarea răspunderii în cazul faptei săvârșite de o persoană publică, de o persoană cu funcție de răspundere, de o persoană cu funcție de demnitate publică, de o persoană publică străină sau de un funcționar internațional. Faptul că agravanta este dată pur și simplu de calitatea făptuitorului, fără a se pretinde vreo legătură între poziția publică sau de demnitate și infracțiunea comisă, denotă o cauză nejustificată de agravare a răspunderii penale. Or, în accepțiunea noastră o asemenea agravantă poate fi reținută numai în cazul în care infracțiunile au fost comise în exercițiul sau în legătură cu exercițiul prerogativelor specifice funcției sau profitând de autoritatea specifică funcției publice. În vederea remedierii acestor deficiențe se propune reglementarea unei forme agravante a infracțiunii atunci când este săvârșită de persoana cu o anumită calitate specială doar în ipoteza în care fapta prejudicibilă a fost comisă cu folosirea situației de serviciu.

II. Excluderea agravantelor ce vizează repetarea infracțiunii

Această circumstanță agravantă reprezintă o reminiscență a instituției repetării infracțiunii, reglementată la art. 31 din Codul penal (abrogat prin Legea nr.277/2008).

Prin prezența în textul legii penale a unor forme ale infracțiunii repetate se ajunge la situația când, în mod nejustificat, sunt echivalate categorii juridico-penale diferite (pluralitatea de infracțiuni și infracțiunea unică). Or, infracțiunea unică repetată

constituie o ficțiune juridică. Infracțiunile comise (ce formează infracțiunea repetată) de facto reprezintă un concurs de infracțiuni, în timp ce de jure, artificial, formează cuprinsul unei singure infracțiuni. Pe de o parte, repetarea unei infracțiuni agravează răspunderea penală. Pe de altă parte însă, cele comise sunt apreciate drept infracțiune unică, indiferent de numărul faptelor penale repetate. O asemenea stare a lucrurilor determină un tratament sancționator inechitabil (excesiv de favorabil) pentru cel ce comite infracțiuni în formă repetată. În loc să răspundă penal în baza unor reguli generale (i.e. conform regulilor concursului de infracțiuni) făptuitorul răspunde în baza unei singure norme (chiar dacă cu efect agravant).

În concluzie, regimul juridic al răspunderii penale pentru o infracțiune repetată este mai blând decât în cazul concursului de infracțiuni. Aprecierea unui concurs de infracțiuni drept infracțiune unică constituie o ficțiune juridică nocivă. Aceasta nesocotește mai multe principii fundamentale, printre care: principiul legalității, principiul egalității și principiul individualizării răspunderii și pedepsei penale.

Renunțarea definitivă la instituția repetării infracțiunii ar apropia cadrul normativ penal autohton la cel caracteristic spațiului european. De menționat că în legislațiile penale ale majorității statelor europene (în special, a celor din vestul și centrul Europei) nu regăsim reglementări vizând infracțiunea unică repetată. În acord cu aceste legislații, repetarea unei infracțiuni identice sau omogene (fără să fi expirat termenul de prescripție de tragere la răspundere penală și fără ca făptuitorul să fi fost condamnat pentru săvârșirea uneia dintre infracțiunile comise) implică aplicarea regulilor concursului de infracțiuni.

În final, se intenționează abrogarea următoarelor norme incriminatorii din Codul penal (cu rolul de semne circumstanțiale agravante): **lit.o) alin.(2) art.145, lit.a) alin.(3) art.158, lit.a) alin.(2) art.165, lit.a) alin.(3) art.206, lit.a) alin.(3) art.217¹ și lit.a) alin.(2) art.287**. În consecință, se impune modificarea definiției concursului de infracțiuni, prevăzută la **alin.(1) art.33** Codul penal al RM.

III. Excluderea agravantei privind comiterea faptei penale de două sau mai multe persoane pentru unele infracțiuni

Cu titlu de mențiune, reținem, cu excepția Estoniei, Letoniei și Ungariei, în niciunul dintre codurile penale ale statelor membre UE pluralitatea de făptuitori nu este o circumstanță agravantă a infracțiunilor de corupție. Chiar și în situația celor 3 state, reglementarea este nuanțată. Astfel, în timp ce în Codul penal al RM, agravanta constă în săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane, în Codul penal al Estoniei agravanta este reglementată doar pentru faptele de luare și dare de mită în cazul în care acestea sunt săvârșite de către un grup (art.294 alin.2 pct.3 și art.298 alin.3 pct.2), în Codul penal al Letoniei, agravanta intervine doar în ipoteza când infracțiune de primire de foloase necuvenite a fost comisă de un grup de persoane pe baza unui acord prealabil (art.198 alin.2 și 4), iar în Codul penal al Ungariei, agravanta la dare de mită și luare de mită este reglementată doar în ipoteza în care aceste infracțiuni au fost

săvârșite în asociere criminală sau în asociere infracțională cu alte persoane (art.290 alin.3 lit.b și art.291 alin.2 lit.b).

Pe de altă parte, această circumstanță este oricum prevăzută de partea generală a codului penal, la art.77 alin. (1) lit. c) – săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participație, în condițiile în care se consideră participație cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni intenționate. Prin urmare, va putea fi aplicată, în mod concret, acolo unde își găsește rațiunea, prin orientarea către maximul special al pedepsei aplicabile în cazul săvârșirii infracțiunii în forma de bază. Deși observăm existența alin. (2) al art.77 care stabilește că, dacă vreuna dintre circumstanțele agravante este prevăzută în partea specială a codului, ea nu poate fi considerată concomitent atât circumstanță agravantă cât și element constitutiv al infracțiunii, această normă nu acoperă lipsa de logică a reglementării, adică nu ne face să înțelegem de ce în cazul unor infracțiuni de natură economică sau de corupție participația dă automat o formă calificată, agravantă a infracțiunii.

Fără a nega că prezența unei pluralități de făptuitori poate spori pericolul social al faptei și al persoanelor care acționează împreună în vederea comiterii de infracțiuni, sancționarea mai drastică atunci când mai multe persoane sunt prezente își are, în principal, rațiunea în faptul că o pluralitate de făptuitori este de natură să mărească forța de acțiune a acestora, capacitatea lor de intimidare și de înfrângere a rezistenței victimelor așa cum este cazul unora dintre infracțiunile contra patrimoniului, a infracțiunilor de violență, infracțiunilor sexuale sau a altora de acest gen. Or, atunci când avem în vedere infracțiuni de natură economică, de corupție, de obținere frauduloasă de fonduri ori falsuri, săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane nu duce automat la urmări de cele de mai sus și nici la sporirea consecințelor faptei.

În plus, agravarea automată a răspunderii penale, atunci când suntem în prezența unei pluralități de făptuitori, pare presărată în mod aleatoriu în diverse norme de incriminare, dobândind automat un caracter discriminatoriu.

IV. Prevederea posibilității de liberare de răspundere penală în cazul încălcării modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale

Este relevant de subliniat că, rezoluția infracțională a persoanelor care comit infracțiunea prevăzută de **art. 181²** din Codul penal, este direcționată spre sfidarea principiilor democratice și statului de drept, subminarea societății și dezbinarea acesteia, prin acțiuni coruptibile de finanțare ilegală a activității politice. Activitatea infracțională reprezintă un pericol iminent asupra exercitării puterii de stat, sfidează valorilor morale, politice sau juridice, încercându-se astfel, prin acțiuni infracționale ce țin de implicarea inclusiv în competiții electorale neloiale, obstrucționarea dezvoltării statutului în baza principiului democratismului, pluralismului politic, supremației legii, legalității etc.

Practica investigării acestei infracțiuni ne demonstrează faptul că în schema infracțională sunt implicate un număr mare de persoane din cadrul partidului politic,

cât și din afara acestuia, cu diferit statut și rang de influență în cadrul fracțiunii și în exteriorul ei, începând cu președintele, vice-președinții, consilierii, secretarii, contabilii, președinții și vice-președinții oficiilor teritoriale și terminând cu secretari, activiști, simpatizanți, etc.

În acest context, investigarea genului dat de infracțiuni implică un volum mare de resurse din partea organelor de drept competente, în scopul administrării probelor concludente și pertinente în vederea descoperirii schemei infracționale, cercului de persoane implicate în comiterea infracțiunii, circuitul mijloacelor financiare ilicite în interiorul fracțiunii, etc.

De altfel, sarcina principală a organului de urmărire penală la instrumentarea genului dat de infracțiuni este de a expedia într-un termen restrâns cauza penală în instanța de judecată, or, există un risc sporit ca în cazul tergiversării urmăririi penale în lipsa instrumentului juridic propus, partidele politice finanțate ilegal să-și continue activitatea fără rezerve sau chiar să acceadă prin aceste mijloace ilegale la putere.

Este important de specificat, că unele persoane implicate în schema criminală, odată ce sunt descoperite de către organul de urmărire penală, sunt de acord să coopereze cu ancheta, recunosc integral vinovăția și sunt determinate să ajute în continuare organul de urmărire penală în vederea acumulării unui probatoriu pertinent și tragerii la răspundere a persoanelor care controlează *de facto* activitatea politică în schimbul oferirii unor garanții procesuale prevăzute de lege.

Persoanele respective constituie o sursă incontestabilă de informație, care poate fi utilizată în cadrul urmăririi penale spre acumularea probelor noi, identificarea și stabilirea cercului de subiecți implicați în structura criminală a partidului, circuitul mijloacelor bănești iliciți etc., iar declarațiile acestor persoane în cazul în care ar exista un temei procesual de audiere în calitate de martor, ar reprezenta probe solide și concludente în vederea demonstrării vinovăției persoanelor care fac parte corpul de conducere a piramidei infracționale.

Prin urmare, lipsa unui remediu juridic efectiv particular descris pentru genul dat de infracțiuni, în care procurorul să dispună de temeiuri juridice de scoaterea a persoanei de sub urmărirea penală și audierea în calitate de martor, creează impedimente juridice serioase la documentarea, investigarea și deconspirarea schemelor criminale legate de finanțare ilegală a partidelor politice în termen proxim. Modificarea de la art. 181² alin. (6) vine să soluționeze această problemă, creând în acest fel instrumentele juridice necesare pentru investigarea acestei infracțiuni într-un mod eficient care va produce rezultatul scontat.

V. Protecția drepturilor de autor și drepturile conexe

Prin Legea nr. 230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe (în continuare – Legea nr. 230/2022) a fost asigurată transpunerea totală, după caz, parțială a reglementărilor acquis-ului comunitar din domeniu, în scopul asigurării

unui nivel de protecție și de respectare a drepturilor titularilor de drepturi de autor și conexe echivalent celui existent în Uniunea Europeană.

Pornind de la considerentul că drepturile de autor reprezintă temelia economică a industriei creative, stimulând inovarea, activitatea creativă, investițiile și producția, astfel constituind și un mijloc important pentru asigurarea recompensării activităților din sectorul creativ, investirea în potențialul intelectual constituie perpetuum mobile al progresului cultural, economic, social, educațional, iar existența acestuia depinde direct și de nivelul de protecție atât a operelor protejate prin drept de autor, cât și a drepturilor recunoscute de lege autorului și titularului de drepturi de autor.

Protecția dreptului de autor și drepturilor conexe trebuie să permită autorului sau titularului dreptului de autor sau al drepturilor conexe unei opere sau altui obiect protejate prin drept de autor și drepturi conexe să obțină un profit legitim din creația sa. Aceasta ar trebui de asemenea să permită difuzarea cât mai largă a creațiilor sale. Cu toate acestea, fără mijloace eficiente, în măsură să impună respectarea drepturilor de autor și drepturilor conexe, creația este descurajată, fapt pentru care, este necesar să se asigure ca dreptul material al dreptului de autor și a drepturilor conexe să fie aplicat efectiv.

În prezent, încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe este sancționată contravențional (art. 96 din Codul contravențional) și penal (art. 185¹ din Codul penal). Statistica acestor încălcări nu este impunătoare, totodată, nici instituțiile abilitate cu atribuții de constatare (de către poliție, potrivit art. 400 alin. (1) din Codul contravențional) și, respectiv de urmărire penală (la caz, de către Procuratură, potrivit art. 270 alin. (1) pct. 2), lit. c) din Codul de procedură penală) nu au sesizat careva impedimente de aplicabilitate în acest sens.

Astfel, potrivit Rapoartelor naționale privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală care pot fi accesate pe pagina-web www.observatori.md, în anul 2020, au fost înregistrate 8 dosare contravenționale privind încălcarea art. 96 din Codul contravențional, iar în anul 2021, nu a fost întocmit nici un proces-verbal cu privire la contravenție privind încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, dar a fost intentat un dosar penal privind săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 185¹ din Codul penal de către organul de urmărire penală al Ministerului Afacerilor Interne.

Prin modificările propuse se urmărește următoarele:

- expunerea într-o nouă redacție a **art. 185¹** „Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe” din Codul penal și corespunzător, reieșind din caracterul și gradul prejudiciabil al acțiunilor **art. 96** “Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe” din Codul contravențional;

Astfel, se propune sancționarea penală, după caz, contravențională a: încălcării drepturilor morale ale autorului sau ale interpretului, drepturilor patrimoniale ale

autorului sau titularului dreptului de autor; falsificarea, producerea, distrugerea, utilizarea sau comercializarea ilicită a marcajelor de control; difuzarea exemplarelor de fonograme, opere audiovizuale, programe pentru calculator sau baze de date electronice, fără marcaje de control și fără deținerea contractului cu titularul de drepturi, dacă toate aceste acțiuni nu constituie infracțiuni; aplicarea necorespunzătoare a marcajelor de control, pe alte titluri și suporturi materiale decât cele specificate în anexele la cererea de eliberare a marcajelor de control; distrugerea originalului operei științifice, literare, de artă plastică, de sculptură, de arhitectură, a manuscrisului sau a variantei definitive a originalului fonogramei sau al operei audiovizuale, inclusiv în forma copiei standard, fiind indicate în acest sens acțiunile ce constituie latura obiectivă a faptei ilicite.

- completarea Codului penal cu **art. 185⁴** și a Codului contravențional cu **art. 96¹**, fiind propusă sancționarea încălcării măsurilor tehnice și a informațiilor referitoare la gestionarea drepturilor.

Protecția dreptului de autor include dreptul exclusiv de a controla distribuția unei opere. Dezvoltarea tehnologică facilitează distribuirea operelor, de regulă în rețea, și creează necesitatea ca titularii de drepturi să identifice mai bine opera protejată prin dreptul de autor și să furnizeze informații privind condițiile și modalitățile de utilizare a operei sau a altui obiect protejat pentru a facilita gestionarea drepturilor aferente. Astfel, evoluția tehnologică permite titularilor de drepturi să facă uz de măsurile tehnologice destinate să prevină sau să restricționeze actele neautorizate de către titularii oricărui drept de autor, ai oricăror drepturi conexe sau ai dreptului sui generis asupra bazelor de date. Cu toate acestea, există pericolul desfășurării de activități ilegale cu scopul de a elimina sau modifica informațiile electronice de gestionare a drepturilor de autor sau de a distribui, a importa în scopul distribuirii, a difuza, a comunica publicului sau a pune la dispoziția publicului opere sau alte obiecte protejate din care aceste informații au fost eliminate neautorizat. Pentru a minimaliza sau chiar a exclude acest pericol, prevederile art. 60 și 61 din Legea nr. 230/2022 stabilește obligații privind măsurile tehnice și privind informațiile referitoare la gestionarea drepturilor, corespunzător, fiind necesară impunerea de sancțiuni în cazul nerespectării acestor obligații.

VI. Ajustarea textului de incriminare prevăzut la art. 220¹ (Îndemnul, determinarea sau înlesnirea la prestarea serviciilor sexuale online)

Menționăm că, norma incriminatoare de la **art. 220¹** a fost introdusă recent în Codul penal odată cu adoptarea de către Parlament a *Legii nr. 316/2022 pentru modificarea unor acte normative*. Însă din momentul adoptării de către Guvern și ulterior de către Parlament unele prevederi din textul propus inițial au fost modificate urmare a amendamentelor pe care le-a suferit articolul notat.

Prin urmare, modificarea propusă la art. 220¹ alineatul (1) din Codul penal, intervine în scopul clarificării modalităților de realizare a faptei de îndemn la prestarea serviciilor sexuale online. Redacția articolului analizat urmează a fi ajustată după cum sunt formulate celelalte infracțiuni din Codul penal (a se vedea art. 208¹, 220), prin determinarea a ceea ce presupun prestarea serviciilor sexuale online și coroborarea cu titlul articolului. Ținem să menționăm că metodele de realizare a infracțiunii constau în fapta persoanei de a îndemna, determina sau înlesni o altă persoană de a presta servicii sexuale online și nu prestarea serviciilor sexuale online în sine. Se propune înlocuirea sintagmei „reprezentarea organelor sexuale” cu „reprezentarea unei părți intime a corpului persoanei” astfel încât din componența infracțiunii să rezulte că se au în vedere gesturi sau comportamente sexuale explicite, săvârșite individual sau în grup care prin semnificația lor aduc ofensă la pudoare. Reiterăm că infracțiunea în cauză aduce atingere relațiilor sociale cu privire la moralitatea și neaservirea serviciilor sexuale, de aceea limitarea răspunderii penale doar la reprezentarea organelor sexuale este incompletă în sensul protejării valorilor sociale prin legea penală.

VII. Lichidarea omisiunilor ale unor norme de incriminare din Codul penal

Cu referire la **art. 292** din Codul penal, luând în considerare că alin. (1) tratează situația substanțelor explozive sau materialelor radioactive, iar alin. (1¹) este singurul care face referire la materialul nuclear, apare nejustificată adăugarea condiției suplimentare de incriminare ce sancționează aceleași fapte ca alin. (1), săvârșite cu material nuclear, numai dacă acestea creează pericolul de a cauza moartea ori vătămarea gravă a integrității corporale sau sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului. Din interpretarea dispozițiilor legale rezultă că activitatea de fabricare, procurare, prelucrare, păstrare, transportare, folosire sau neutralizare a materialului nuclear nu este incriminată, dacă nu a produs starea de pericol descrisă anterior, menționat specific doar în alin. (1¹). În contextul celor menționate, se propune substituirea sintagmei „substanțelor explozive sau materialelor radioactive” cu „substanțelor explozive, materialelor radioactive sau materialului nuclear”.

În varianta tip prevăzută la **art. 303** alin. (1), amestecul în înlăturarea justiției este incriminat exclusiv atunci când este săvârșit în scopul de a împiedica examinarea multilaterală, deplină și obiectivă a cauzei concrete sau în scopul obținerii unei hotărâri judecătorești ilegale. Or, textul de lege nu are doar rolul de a proteja caracterul echitabil, corect al actului de justiție, ci și de a respinge orice imixtiune în activitatea de înlăturare a justiției de natură a afecta integritatea sistemului judiciar. Prin urmare, apare ca nejustificată sancționarea prin mijloace de drept penal exclusiv a conduitei ce tinde spre o hotărâre judecătorească ilegală, fiind necesar a fi pedepsită și imixtiunea în actul de justiție ce are ca scop și poate chiar duce la o hotărâre cât se poate de legală. Prin proiect se va exclude cuvântul „ilegal” din textul normei prevăzută la art. 303 alin. (1).

La art. 351 varianta de incriminare aleasă prevede că uzurparea de calități oficiale este incriminată doar în cazul urmăririi acesteia de săvârșirea, pe baza acestei calități, a altei infracțiuni. Uzurparea de calități oficiale, în anumite condiții, este o conduită periculoasă a cărei sancționare prin mijloace de drept penal se impune inclusiv când nu este urmată de săvârșirea unei alte infracțiuni. În acest sens, optăm pentru sancționarea uzurpării de calități oficiale atunci când este însoțită de îndeplinirea vreunui act în această calitate, independent de caracterul infracțional al acestui act.

VIII. Executarea Hotărârilor Curții Constituționale cu privire la prevederile art. 327-329 din Codul penal

Proiectul de lege urmărește aducerea normelor penale prevăzute de art.327-329 din Codul penal, în corespundere cu raționamentele expuse în hotărârile Curții Constituționale nr. 22 din 27 iunie 2017; nr. 33 din 7 decembrie 2017; nr. 22 din 1 octombrie 2018, și nr. 24 din 17 octombrie 2019, privind declararea neconstituțională a unor prevederi din articolele menționate.

Infracțiunile prevăzute la art.327-329 CP, constituie fapte prejudiciabile care aduc atingere activității de serviciu în sfera publică, dar care nu sunt legate nemijlocit de corupție, având menirea de a proteja în plan principal, bunul mers al activității serviciului, în care persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică își desfășoară activitatea, prin îndeplinirea atribuțiilor de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență, promptitudine și corectitudine, fără abuzuri și excese, cât și apărarea intereselor publice, a drepturilor și intereselor legale ale persoanei fizice sau ale persoanei juridice.

Prin **Hotărârea Curții Constituționale nr. 33 din 7 decembrie 2017**, instanța de contencios constituțional a'declarat neconstituțional textul „ *intereselor publice sau* ” din alineatul (1) al articolului 327 [...] din Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18 aprilie 2002.

În hotărârea sa, Curtea *inter alia* a statuat că **legea penală în ansamblu, prin întregul său conținut, are drept scop protejarea interesului public, care se particularizează prin identificarea unor valori juridice concret determinate.**

Astfel, Curtea a apreciat faptul că abuzul de putere sau abuzul de serviciu este o infracțiune de rezultat (materială), astfel încât consumarea ei este legată, în mod obligatoriu, de producerea unor consecințe prejudiciabile, și anume: „cauzarea daunelor în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice”.

Respectiv, a constatat că destinatarul legii care este învinuit de faptul că prin acțiunile sale infracționale a cauzat daune în proporții considerabile „intereselor publice”, în sensul art. 327 alin. (1) din Codul penal, **este privat de posibilitatea de**

a determina fără echivoc urmările prejudiciabile concrete ale acțiunilor incriminate.

A reținut astfel Curtea că, utilizarea în art.327 alin. (1) din Codul penal a noțiunii „ *intereselor publice*”, care constituie o noțiune generică, ce nu poate fi definită, încalcă articolele 1 alin. (3) și 22 din Constituție [principiul legalității incriminării și pedepsei penale], precum și articolul 23 din Constituție [calitatea legii penale].”.

Criticat de către Curte a fost și textul „*folosirea [...] situației de serviciu*”.

Astfel, raportând prevederile art. 327 alin. (1) din Codul penal, la prevederile articolului 19 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, Curtea a observat că legiuitorul nu a specificat în elementul material al infracțiunii de abuz de putere sau abuz de serviciu acțiunea de „**încălcarea a legii**”, rezumându-se doar la textul „*folosirea [...] situației de serviciu*”.

Astfel, în timp ce abuzul de funcții în sensul articolului 19 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției prevede atragerea la răspundere penală pentru **îndeplinirea sau abținerea de la îndeplinirea unui act cu încălcarea legii**, abuzul de putere sau abuzul de serviciu în sensul articolului 327 alin. (1) din Codul penal nu stabilește în mod expres asemenea cerință.

Curtea a reținut că textul „*un act cu încălcarea legii*” din art. 19 din Convenția menționată reprezintă un element al infracțiunii care este legat nemijlocit de intensitatea încălcării atribuțiilor de serviciu, pe când din cuprinsul elementului material al infracțiunii de abuz de putere sau abuz de serviciu nu pot fi desprinse asemenea particularități.

Curtea a constatat că elementul material al infracțiunii cuprinse la art.327 din Codul penal se rezumă, în esență, la o formulare generală, care sancționează orice încălcarea atribuțiilor de serviciu săvârșită de persoanele publice, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice

Astfel, a reținut Curtea că **elementul material** al infracțiunii de abuz de putere sau abuz de serviciu este expus într-o formulă extrem de **vagă**, încât atât organele judiciare care au misiunea de a interpreta și aplica legea, cât și destinatarii legii nu pot anticipa încălcarea **căror atribuții de serviciu pot determina atragerea la răspundere penală**, or, norma penală nu indică la care prevedere normativă trebuie raportate dispozițiile criticate.

Pentru aceste considerente, Curtea a reiterat că **legea penală are repercusiunile cele mai dure comparativ cu alte legi sancționatoare**, ea incriminează faptele cele mai prejudiciabile, respectiv, **norma penală trebuie să dispună de o claritate desăvârșită pentru toate elementele componenței**

infracțiunii în cazul normelor din partea specială a legii penale (HCC nr. 14 din 27 mai 2014, § 83).

Potrivit art. 19 din Convenția Organizației Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004, ratificată prin Legea Nr. 158 din 06.07.2007:

„Fiecare stat parte are în vedere să adopte măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc a fi necesare pentru a atribui caracterul de infracțiune, în cazul în care actele au fost săvârșite cu intenție, faptei unui agent public de a abuza de funcțiile sau de postul său, adică de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească, în exercițiul funcțiilor sale, un act cu încălcarea legii, cu scopul de a obține un folos necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană sau entitate.”

Potrivit conținutului Raportului privind relația dintre responsabilitatea ministerială politică și cea penală adoptat de Comisia de la Veneția în cea de-a 94-a sesiune plenară CDL-AD (2013) 001-e (Veneția, 8-9 martie 2013):

Comisia de la Veneția a constatat că prevederi penale care interzic „abuzul în serviciu”, „folosirea inadecvată a puterilor” și „abuzul de putere” sau infracțiunile similare se găsesc în numeroase sisteme juridice europene.

Comisia de la Veneția a menționat că poate exista o necesitate în asemenea clauze generale, în același timp subliniind că asemenea prevederi penale generale sunt foarte problematică, atât, cu privire la cerințele calitative ale art.7 al Convenției Europene, cât și la alte cerințe fundamentale conform principiului statului de drept, precum previzibilitatea și securitatea juridică, și a relevat de asemenea, că acestea sunt în mod special vulnerabile la manevre politice abuzive.

Comisia de la Veneția a recomandat ca prevederile penale naționale cu privire la „abuzul în serviciu”, „abuz de putere” și expresii similare să fie interpretate în **sens restrâns** și aplicate cu un grad înalt de prudență, astfel încât să poată fi invocate numai în cazuri în care fapta este de natură **gravă**, cum ar fi, spre exemplu, infracțiuni grave împotriva proceselor democratice naționale, încălcarea drepturilor fundamentale, subminarea imparțialității administrației publice ș.a.m.d..

În același timp, invocând jurisprudența Curții Europene în cauza Liivik v. Estonia (hotărârea din 25 iunie 2009), Comisia de la Veneția a menționat că dispozițiile care incriminează abuzul în serviciu, precum și interpretarea acestora, sunt moștenite din fostul sistem legal sovietic, iar autoritățile naționale se confruntă cu sarcina dificilă a aplicării acestor norme juridice în noul context al economiei de piață.

Sintetizând recomandările enunțate de Comisia de la Veneția, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a adoptat, la 28 iunie 2013, la cea de-a 27-a întâlnire, Rezoluția nr. 1950 (2013), în care invită organismele legislative ale acelor state ale căror reglementări penale includ încă prevederi largi referitoare la „abuzul de serviciu” să ia în considerare **abrogarea sau reformularea unor astfel de dispoziții,**

în scopul de a limita domeniul lor de aplicare, în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția.

Prin urmare, în lumina celor enunțate *supra*, se atestă necesitatea modificării art.327 alin.(1) din Codul penal, cu formularea acestuia în următoarea redactare: „Îndeplinirea sau neîndeplinirea intenționată, în exercițiul funcției, de către o persoană publică, a unei acțiuni cu încălcarea legii, săvârșită din interes material, din alt interes personal sau în interesul unei terțe persoane, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice”

Subsidiar, la alineatul (2), lit.c) textul „soldată cu urmări grave” urmează să se substituie cu textul „care a cauzat daune în proporții mari;”.

Aceste modificări, sunt fundamentate pe o interpretare sistemică și teleologică a legii penale, avînd ca scop acoperirea relațiilor sociale cu privire la buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, *inter alia* susținute de practica judiciară și literatura de specialitate.

Subsidiar, se propune completarea articolului cu un alineat nou: „(4) Acțiunile prevăzute la alin.(1)-(3) care au cauzat daune în proporții deosebit de mari,

se pedepsește închisoare de la 5 la 10 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.”

Această completare are drept scop acoperirea juridică a relațiilor sociale și incriminarea celor mai grave urmări prejudiciabile ce pot rezulta în urma comiterii infrațiunii prevăzute la art.327 din Codul penal.

Cu privire la modificările prevederilor art.328 din Codul penal, menționăm următoarele:

La 27 iunie 2017 Curtea Constituțională a pronunțat Hotărârea nr. 22 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale articolului 328 alineatul (1) din Codul penal al Republicii Moldova nr. nr. 985-XV din 18 aprilie 2002.

Prin această Hotărâre, Curtea a declarat neconstituțional textul „**intereselor publice sau**” din alineatul (1) al articolului 328 din Codul penal și a recunoscut constituțional textul „dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile [...] drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice”.

Curtea a observat că art. 328 alin. (1) din Codul penal, prevăzând o infracțiune materială, include „interesul public” în urmările prejudiciabile ale acesteia, însă norma de trimitere (art. 126 alin.(2) din același cod), în temeiul căreia se evaluează *in concreto* prejudiciul cauzat în fiecare caz, nu stabilește *expressis verbis* interesul public ca valoare socială care poate fi determinată și nici nu indică criteriile de evaluare a acesteia.

În speță, Curtea a subliniat că lipsa unor prevederi pentru evaluarea caracterului considerabil al urmărilor prejudiciabile cauzate intereselor publice

deschide un teren larg arbitrarului, existând riscul ca acțiunile persoanei publice care depășesc limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, **indiferent de gravitatea faptei săvârșite, să cadă sub incidența normei penale.**

Astfel, Curtea a menționat că atribuirea unor fapte infracționale concrete ca prejudiciind „interesul public”, în abstracto, nu poate satisface cerința de claritate și previzibilitate și totodată constituie o interpretare a legii penale extensivă și defavorabilă persoanei.

Cu privire la claritatea noțiunii „daune considerabile”, deși Curtea a declarat-o constituțională, a constatat necesitatea interpretării sistemice a prevederilor art. 126 alin.(2) și art. 126 alin. (1) și (1¹) din Codul penal, indicând faptul că daunele care se înscriu în limitele dintre daunele în proporții mici și daunele în proporții mari urmează a fi încadrate, **după caz**, ca fiind esențiale sau considerabile.

Aici observăm că legiuitorul a instituit la art. 126 alin. (2) din Codul penal criterii subiective de delimitare între daune „considerabile” și daune „esențiale”, care se apreciază doar în funcție de însemnătatea bunurilor pentru victimă și alte circumstanțe care influențează starea sa materială.

Având în vedere faptul că noțiunea „interes public” se regăsește în mai multe componente de infracțiuni și contravenții, a fost subliniată necesitatea efectuării modificărilor de rigoare cu luarea în considerare a raționamentelor expuse în hotărârea Curții.

Prin **Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018**, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional și articolul 328 alineatul (3) litera d) din Codul penal al Republicii Moldova.

Curtea a reținut că nu există niciun text normativ care ar defini noțiunea de „urmări grave”, utilizată în articolul 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal. De asemenea, a determinat că legea nu stabilește niciun criteriu material care să cuantifice gravitatea acestei urmări prejudiciabile.

Astfel, există riscul ca o urmare să fie catalogată drept gravă în baza unor criterii arbitrare și discreționare de către cei care au competența aplicării legii penale.

Rezumând, Curtea a conchis că prevederile articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal sunt formulate de o manieră imprecisă și neclară și le conferă autorităților care le aplică o marjă excesivă de discreție. Prin urmare, ele nu îndeplinesc standardul calității legii penale, fiind contrare articolelor 1 alin. (3) și 22, coroborate cu articolul 23 alin. (2) din Constituție.

Totuși, Curtea a menționat că, deși a constatat neconstituționalitatea articolului 328 alin. (3) lit. d) din Codul penal, acest fapt nu împiedică Parlamentul să precizeze întinderea și conținutul acestei agravante.

Astfel, aceste prevederi ar putea fi modificate în vederea stabilirii în mod expres și cu exactitate a urmărilor care pot fi calificate ca „urmări grave” în contextul infracțiunii de exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu.

Respectiv, prin Adresa anexată la Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018, Curtea a semnalat Parlamentului că noțiunea de „urmări grave” se regăsește în mai multe articole ale Codului penal și a sugerat modificarea normelor penale în discuție, în conformitate cu principiul legalității incriminării.

Prin urmare, în lumina celor enunțate *supra*, se atestă necesitatea operării modificărilor și asupra conținutului art.328 din Codul penal, în următoarea redactare:
„Articolul 328. Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu

(1) Săvârșirea de către o persoană publică a unor acțiuni care depășesc în mod vădit limitele drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Aceleași acțiuni:

- a) săvârșite de o persoană cu funcție de demnitate publică;
- b) săvârșite cu aplicarea armei;
- c) care au cauzat daune în proporții mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 5 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2) săvârșite în interesul unui grup criminal organizat sau al unei organizații criminale,

se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 7 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

(4) Acțiunile prevăzute la alin.(1)-(3) care au cauzat daune în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 10 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 10 la 15 ani.

(5) Refuzul neîntemeiat de eliberare a actului permisiv care a condus la restrângerea dreptului de desfășurare a activității de întreprinzător, inclusiv desfășurarea neîntemeiată a unor controale, dacă aceasta a cauzat daune drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice depășesc 10 salarii

medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei,

se pedepsește cu amendă de la 500 la 850 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 6 luni, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 până la 5 ani.”

Modificările operate sunt fundamentate pe o interpretare sistemică și unitară a legii penale, având ca scop acoperirea relațiilor sociale cu privire la buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, inter alia susținute de practica judiciară și literatura de specialitate. Subsidiar, fapte similare celor incriminate la alin.(1) se atestă și în Codul penal al Poloniei la art.231 (depășirea atribuțiilor de serviciu pentru a obține un beneficiu sau un avantaj personal)

Subsecvent, completarea articolului cu alineatul (4) are drept scop acoperirea juridică și incriminarea celor mai grave urmări prejudiciabile ce pot rezulta în urma comiterii infracțiunii prevăzute la art.328 din Codul penal.

Cu privire la modificările prevederilor art.329 din Codul penal, menționăm următoarele:

Prin **Hotărârea nr. 24 din 17 octombrie 2019**, Curtea Constituțională a declarat neconstituționale următoarele texte din Codul penal: [...] „intereselor publice sau” din articolul 329 alin. (1) din Codul penal, „soldată cu urmări grave” din 327 alin. (2) lit. c), „alte urmări grave” din articolul 329 alin. (2) lit. b).

În hotărâre Curtea a statuat că noțiunea de „interes public” este abstractă și nu asigură identificarea entității căreia îi sunt cauzate daunele în proporții mari [așa cum prevede articolul 329 alin. (1) din Codul penal], adică victima infracțiunii.

În afară de aceasta, Curtea a reținut că expresia „daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice” din articolul 329 alin.(1) din Codul penal protejează toate eventualele victime ale faptei de neglijență în serviciu, avându-se în vedere că persoanele juridice pot fi de drept public sau de drept privat (a se vedea articolul 173 din Codul civil).

Astfel, rezultă în mod rezonabil că eventualele daune materiale cauzate intereselor publice s-ar putea regăsi în categoria daunelor cauzate drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei juridice de drept public, care gestionează un domeniu de interes public.

În consecință, Curtea a constatat că textul „intereselor publice sau” din articolul 329 alin.(1) din Codul penal complică descrierea infracțiunii de neglijență în serviciu, fiind o sursă de incertitudine juridică.

Subsidiar, Curtea a reținut că nu există repere fixe în legea penală care ar defini noțiunea de „urmări grave” utilizată în articolele 327 alin. (2) lit. c), 329 alin. (2) lit. b) Cod penal.

De asemenea, legea nu stabilește niciun criteriu material care să cuantifice „gravitatea” urmării prejudiciabile. De altfel, calificarea urmărilor infracțiunii ca fiind „urmări grave” are implicații majore în privința agravării răspunderii penale a făptuitorului.

Totuși, Curtea a menționat că, deși a constatat neconstituționalitatea noțiunii de „urmări grave” conținută de articolele menționate, acest fapt nu împiedică Parlamentul să-i precizeze întinderea și conținutul, astfel încât să asigure o protecție adecvată valorilor sociale ocrotite de legea penală.

În context, a fost constatat că prin Legea nr. 277 din 18 decembrie 2008, Parlamentul a exclus sintagma „urmări grave” din textul unor articole din Codul penal și a substituit-o cu texte clare și previzibile. De exemplu, noțiunea de „urmări grave” de la articolul 215 din Codul penal [răspândirea bolilor epidemice] a fost substituită cu următorul text: vătămarea gravă sau medie a sănătății sau cu decesul persoanei. Modificări similare au intervenit și în textul articolului 197 alin. (2) din Codul penal [distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor].

Curtea nu a putut constata niciun motiv pertinent cu privire la modificarea de către Parlament doar a acestor articole, pentru că raționamentele indicate în Nota informativă erau valabile pentru toate articolele din Codul penal care cuprindeau noțiunea de „urmări grave”.

Prin urmare, în lumina celor enunțate *supra*, se atestă necesitatea efectuării la art.329 din Codul penal, a următoarelor modificări:

Articolul 329:

dispoziția alineatului (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu, prevăzute de lege, ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiincioase față de ele, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice,”.

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Aceleași fapte:

- a) săvârșite de către o persoană cu funcție de demnitate publică;
- b) care au cauzat daune în proporții deosebit de mari,

se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 6 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 5 la 10 ani.”Examinarea normelor de incriminare prevăzute de art.327-329 CP RM, atestă lipsa incriminării acțiunilor infracționale care au cauzat daune în proporții deosebit de mari. Or, potrivit jurisprudenței, deseori se întâlnesc situații când acțiunile de abuz de putere sau abuz în serviciu, exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, cât și neglijența în serviciu, se soldează cu cauzarea daunelor în proporții deosebit de mari. Prin urmare, considerăm necesară completarea art.327 și 328 cu un alineat nou,

care să incrimineze urmările prejudiciabile sub formă daune în proporții deosebit de mari, iar la art.329 prin modificarea alin.(2) lit.b) CP RM.

IX. Ajustarea cadrului normativ în partea ce ține de infracțiunile de mediu (Capitolul IX din Codul penal)

Operarea modificărilor la Codul penal pe segmentul ce vizează infracțiunile de mediu implică următoarele aspecte:

- 1) aplicarea principiului-poluatorul plătește;
- 2) introducerea unor reglementări noi;
- 3) extinderea pedepselor complementare;
- 4) atribuirea caracterului formal-material infracțiunilor de mediu;

a) Aplicarea principiului – poluatorul plătește.

Prevenirea și repararea daunelor aduse mediului trebuie să se pună în aplicare în conformitate cu principiul „poluatorul plătește” prevăzut de Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător din 21.04.2004, dar și potrivit Legii nr.1540 din 25.02.1998 privind plata pentru poluarea mediului.

Prin urmare, principiul fundamental al prezentei directive ar trebui să fie cel mai potrivit căruia operatorul a cărui activitate a cauzat o daună asupra mediului sau o amenințare iminentă de producere a unei asemenea daune trebuie să răspundă financiar, pentru a-i determina pe operatori să adopte măsuri și să dezvolte practici menite să diminueze riscurile de producere a unor daune asupra mediului, astfel încât să se reducă expunerea la riscurile financiare asociate.

b) Introducerea unor reglementări noi

Evoluția relațiilor sociale, apariția surselor noi de poluare și de cauzare a prejudiciului mediului impune implementarea unei noi inițiative legislative privind incriminarea faptelor care duc la degradarea solului.

Prin instituirea unui nou articol art.227¹ Cod penal, se reglementează distrugerea manifestată prin compactare, excavare, decopertare, erodare sau însușire a solului cu cauzare de daune mari mediului. Instituirea acestei norme va contracara fenomenul degradării stratului de sol fertil, înstrăinarea acestuia, se vor recupera prejudiciile aduse solului, vor fi readuse în circuitul agricol.

c) Extinderea pedepselor complementare

Pentru a disciplina agenții economice, în funcție de gradul prejudiciabil adus mediului, se propune extinderea pedepselor complementare, inclusiv lichidarea agenților economici.

Menționăm că, pedepsele aplicate persoanelor juridice nu întotdeauna produc efectul scontat. Agentul economic, gestionând resurse financiare, fără mare eforturi se conformează și își prelungește în continuare activitatea poluând mediul.

De regulă, este economic avantajos să se achite amenzi neînsemnate, decât să se investească în edificarea unor sisteme de purificare.

d) Atribuirea caracterului formal material infracțiunilor ecologice

Sub aspectul laturii obiective, cea mai mare parte din infracțiunile specificate în Capitolul IX a părții speciale a Codului penal sunt infracțiuni materiale.

Într-o asemenea ipoteză, la calificarea infracțiunilor este obligatorie stabilirea legăturii de cauzalitate dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile, care nu întotdeauna pot fi evaluate, deoarece efectele se produc, de regulă, în timp.

Așa cum, majoritatea infracțiunilor ecologice sunt materiale, iar pentru incriminarea acestora este necesară survenirea daunelor regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, actualmente, această condiție este imposibil de realizat deoarece ecosistemele sunt iremediabil afectate sau distruse.

Un aspect important, în viziunea noastră, ține de asigurarea cu norme concrete de drept penal a răspunderii pentru încălcarea prevederilor legislației ecologice. La acest capitol, studiul comparativ denotă o situație confuză.

Astfel, unele acte legislative ce nemijlocit stabilesc răspunderea penală pentru încălcarea lor nu au corespondent în cuprinsul legii penale. Din numărul acestora fac parte: Legea cu privire la Cartea Roșie a Republicii Moldova (art.22), Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului (art.69 alin.(1)), Legea cu privire la activitatea hidrometereologică (art.26), Legea pentru ameliorarea prin împădurirea terenurilor degradate (art.13), Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale (art.36).

Prin urmare, în viziunea noastră, capitolul IX al Codului Penal necesită o revizuire în scopul stabilirii răspunderii penale pentru infracțiunile concrete prevăzute de legislație ecologică, și, respectiv, incriminarea unor fapte ilicite pentru care răspunderea penală nu se prevede (de exemplu, în domeniul utilizării hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon, securității biologice, produselor modificate genetice), reieșind din eventualul pericol social pe care îl pot prezenta.

Articolul 223. Încălcarea cerințelor de mediu

Conceptele „protecția mediului” și „securitatea ecologică” nu pot fi considerate sinonime. Cu toate acestea între relațiile de protecție a mediului și cele de asigurare a securității ecologice există o legătură strânsă: prin activitățile de protejare a mediului, în general, se asigură și securitatea ecologică a mediului și a omului.

Securitatea ecologică este una dintre componentele de bază care contribuie esențial la asigurarea securității generale a statului și la dezvoltarea durabilă a acestuia.

Securitatea ecologică, în mare măsură, este determinată și de starea componentelor mediului înconjurător. Poluarea resurselor de apă, aerului atmosferic, diminuarea fertilității solului, poluarea transfrontalieră și altele reprezintă un pericol pentru securitatea ecologică. Este deosebit de îngrijorătoare în republică existența riscurilor pentru resursele acvatice, care au o importanță deosebită pentru viața și sănătatea populației, pentru funcționarea ecosistemelor și reprezintă o condiție indiscutabilă pentru dezvoltarea durabilă a economiei țării și securității statului, una dintre resursele naturale importante ale țării supuse riscurilor este solul și subsolul,

degradarea și poluarea căruia influențează securitatea ecologică și calitatea vieții și sănătății populației.

Componenta de infracțiune este materială, ea se consumă din momentul survenirii consecințelor prejudiciabile prevăzute în art. 223 din Codul penal și anume: a) mărirea esențială a fondului radioactiv; b) daune sănătății populației; c) pieirea în masă a animalelor; d) alte urmări grave, care de cele mai multe ori este posibil de preîntâmpinat sau de evitat urmare a modificărilor propuse.

De exemplu, a fost proiectată emisia în atmosferă a reziduurilor industriale și în zonă nivelul de radiație s-a ridicat într-atât, încât a poluat sectoarele populate ale orașului etc. Analiza trendelor de temperatură în ultimul secol a demonstrat o creștere a temperaturii aerului în diferite zone ale Republicii Moldova.

O amenințare a diversității plantelor și animalelor autohtone, în unele cazuri, este influența relațiilor concurente între speciile introduse pe teritoriul republicii, pe de o parte, și speciile din flora și fauna spontană cu o plasticitate scăzută, pe de altă parte. Exemple ale acestor relații de excludere reciprocă între speciile de plante și animale sunt: substituirea prin concurență a speciilor forestiere autohtone de către arțarul american; excluderea treptată a cerbului comun de către cerbul-cu-pete și populația hibridă; excluderea prin concurență a nurei europene de către nurca americană și dihorul-de-pădure etc.

Alte urmări grave se manifestă prin impactul antropic asupra bio-diversității în diferite sectoare social-economice. Cele mai semnificative schimbări ale stării florei și faunei Republicii Moldova s-au produs și se mai produc ca rezultat al impactului antropic direct (vânatul, nimicirea animalelor, colectarea nereglementată a plantelor), precum și indirect (prin distrugerea sau schimbarea habitatelor naturale).

Situația se agravează și din cauza lipsei de cunoștințe ecologice necesare și a iresponsabilității populației, ineficienței pârgurilor legislative și economice, care ar stimula activitățile de protecție a mediului.

Din cauza distrugerii și fragmentării peisajurilor, s-au intensificat și calamitățile naturale. Alte urmări grave pot surveni în urma planificării teritoriale eronate și urbanizării excesive.

Astfel, poluarea mediului cu surse provenite din orașe și centre industriale afectează considerabil ecosistemele râurilor. Deversarea în ele a apelor reziduale provoacă eutrofizarea excesivă a lor cu deformarea ulterioară a componenței specifice a florei și faunei.

Consecințe grave pentru mediul Republicii Moldova cauzează deșeurile, care se acumulează anual în volum de 5,5-6,0 mln. tone. Stocarea nereglementată a deșeurilor, lipsa tehnologiilor moderne de neutralizare, reutilizare, nimicire, înhumare a lor etc. și managementul nesatisfăcător contribuie în continuare la agravarea situației ecologice, a stării sănătății populației și a biodiversității spontane.

Activitatea economică a schimbat esențial structura spațială, componența și particularitățile funcționale ale învelișului vegetal al teritoriului republicii. Activitatea

agricolă nechibzuită duce la crearea unor terenuri agricole uniforme imense, cu agrofitecenoze omogene, care se caracterizează printr-o diversitate biologică joasă. O asemenea situație, îndeosebi, este caracteristică pentru perioada postbelică de intensificare și specializare a agriculturii.

În altă ordine de idei, problemele principale cu care se confruntă fondul forestier al Republicii Moldova sunt următoarele: gradul insuficient de împădurire; reducerea continuă a biodiversității forestiere; potențialul bioproductiv și ecoprotectiv scăzut al pădurilor. Creșterea în ultimele 4-5 decenii a ponderii culturilor silvice în fondul forestier a provocat reducerea genofondului speciilor autohtone din cadrul formațiunilor forestiere.

În urma analizei datelor monitoringului forestier, Republica Moldova, alături de unele țări europene ca Belarus, Cehia, Danemarca, Germania ș.a., a fost inclusă în grupul țărilor cu păduri puternic afectate (valoarea procentuală pentru clasele 2-4 de defoliere și decolorare depășește 20%).

Complexul energetic și industria sunt poluanți de proporție ai mediului. Surse majore de poluare a mediului sunt întreprinderile mari, cum ar termocentrala electrică de la Cuciurgan, uzinele metalurgică din Râbnita, de ciment din Rezina, fosta uzină de tractoare și cea chimică din Chișinău etc.

La poluarea bazinelor acvatice cu săruri ale metalelor grele, produse petroliere, fenoli sau detergenți contribuie și industria. Sursele staționare și cele mobile degajă în atmosferă peste 800 mii tone de substanțe poluante. Poluarea mediului cu deșeuri toxice industriale și menajere se răsfrânge negativ asupra biodiversității. Acești poluanți se acumulează în sol și apă, organe și țesuturi, și provoacă diferite dereglări ale funcționalității organismelor vii, biocenozelor, biotopurilor și a ecosistemelor în general.

În domeniul transportului și construcției drumurilor amenințarea biodiversității și populațiilor unor specii de către mijloacele de transport se manifestă prioritar prin dereglarea condițiilor de funcționare a ecosistemelor naturale și nimicirea fizică a animalelor în procesul migrației. Pericolul este mare dacă automagistralele segmentează ariile naturale protejate (spre exemplu, rezervația „Codrii”). Fondul radioactiv natural în Republica Moldova este, de asemenea, determinat de degajările care au loc la centralele termoelectrice și cazangerii, de procesul de producere a materialelor de construcție, de gazele de eșapament ale autovehiculelor, depunerile atmosferice.

În republică pot fi aduse și produse alimentare, articole de confecții, plante medicinale, materiale de construcție etc. din zonele contaminate ale țărilor vecine. În Republica Moldova există cca 340 de întreprinderi și instituții care efectuează diverse lucrări cu surse de radiație ionizante, precum și un centru de depozitare și înhumare a acestor deșeuri.

Prin țară se transportă spre alte state combustibil nuclear, deșeuri și alte surse radioactive care reprezintă un pericol potențial pentru sănătatea populației și pentru

mediul înconjurător. Asupra vitalității plantelor și animalelor se răsfrânge negativ și schimbarea regimului hidrologic, poluarea rezervoarelor acvatice.

Ecosistemele forestiere, acvatice și palustre, de stepă și luncă sunt puternic degradate și necesită întreprinderea unor măsuri urgente de restabilire a vitalității lor. Transformările susmenționate pot determina, de asemenea, diminuarea diversității biologice și dispariția unui număr mare de specii de plante și animale. Printre speciile de plante și animale critic periclitate predomină cele caracteristice teritoriilor acvatice și palustre, stepelor și luncilor, masivelor forestiere de vârstă mare. De exemplu, în ultimii 300 de ani au dispărut de pe teritoriul țării noastre 18 specii de animale. Astfel, în secolul XVII în Moldova erau prezente specii ca zimbrul (*Bison bonasus*), bourul (*Bos primi-genius*), râsul (*Lynx lynx*), ursul (*Ursus arctos*) ș.a., care mai apoi au dispărut.

În concluzie, modificarea prevederilor articolului ce ține nemijlocit de „*Securitatea de mediu*” este una stringentă și necesară pentru a putea remedia și preîntâmpina situația precară deja existentă la capitolul mediului înconjurător.

Articolul 225. Tăinuirea de date sau prezentarea intenționată de date neautentice despre poluarea mediului

Includerea acestui articol în legislația penală este dictată de agravarea situației ecologice în țară, situație strâns legată de încălcarea cerințelor securității ecologice, de poluarea excesivă a mediului, de poluarea radioactivă, chimică, bacteriologică sau de alte urmări periculoase pentru viața sau sănătatea populației.

Conform art. 1 al Convenției de la Aarhus, Danemarca, privind accesul la informație, justiție și participarea publicului la adoptarea deciziilor în domeniul mediului din 25.06.1998: pentru a contribui la protecția drepturilor fiecărei persoane din generația actuală și cea viitoare de a trăi într-un mediu înconjurător prielnic sănătății și bunăstării sale, fiecare stat, Parte la această Convenție, garantează accesul publicului la informație, dreptul acestuia de a participa la procesul adoptării deciziilor și cel de a apela la justiție problemele referitoare la mediu conform prevederilor prezentei Convenții.

Dreptul la informație este un drept fundamental, esențial pentru viața omului, deoarece dezvoltarea materială și spirituală a omului, exercitarea libertăților și, mai ales, a libertăților prin care își exprimă concepțiile, opiniile, implică firesc și posibilitatea de a recepționa date și informații privind viața socială, politică, economică, științifică, culturală.

Putem afirma că dreptul la informația de mediu stă la baza exercitării celorlalte drepturi fundamentale, fiind în corelație strânsă cu ele, deoarece dreptul la informație este indisolubil legat de libera exprimare a opiniilor și libera difuzare a informațiilor.

În opinia Curții Constituționale a Republicii Moldova, dreptul la informație este un drept fundamental al persoanei, deoarece dezvoltarea persoanei în societate, exercitarea libertăților prevăzute de Constituție, inclusiv libertatea gândirii, a opiniei,

a creației, a exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil, presupune și posibilitatea de a recepționa informații asupra vieții sociale, politice, economice, științifice, culturale etc.

Dreptul la informație mai dă expresie juridică și accesului persoanei la orice informație de interes public. Conținutul acestui drept cuprinde: dreptul persoanei de a fi informat prompt, corect și clar asupra măsurilor preconizate sau luate de autoritățile publice; accesul liber la sursele de informare politică, științifico-tehnică, socială, culturală etc.; posibilitatea de a recepționa personal și în condiții bune emisiunile radiofonice și televizate; obligația autorităților publice de a asigura cadrul juridic necesar pentru difuzarea liberă și amplă a informației de orice natură.

Art. 37 alin.(3) al Constituției R. Moldova prevede expres că tăinuirea sau falsificarea informațiilor despre factorii ce sunt în detrimentul sănătății oamenilor se interzice prin lege.

Este o prevedere foarte importantă, dacă ținem cont de multiplele cazuri când oficialitățile statelor au tăinuit și au falsificat informațiile cu privire la accidente dramatice ce au avut loc la termocentralele nucleare. Cel mai tragic caz, în urma căruia au avut de suferit mii de cetățeni ai R. Moldova este avaria de la Cernobîl din 29 aprilie 1986.

Dreptul la informația de mediu poartă, de asemenea, un caracter complex, dimensiunile sale fiind într-o continuă dezvoltare. Conținutul dreptului la informație cuprinde, în contextul protecției mediului, două aspecte principale, și anume: informarea promptă, corectă și clară a opiniei publice de către autoritățile publice în legătură cu măsurile preconizate și, mai ales, cu cele luate vizând protecția mediului la care se adaugă și accesul liber la sursele de informare publică; posibilitatea persoanei de a recepționa direct și în mod normal emisiunile radiofonice și televizate și obligația autorităților publice de a crea condiții pentru difuzarea informațiilor, inclusiv a structurilor necesare de protecție a mediului, pe de o parte, și informarea autorității publice de către public, pe de altă parte, aspect care presupune o mare receptivitate din partea autorităților publice și, în acest scop, corelarea organizării necesare pentru asigurarea realizării receptivității.

Totodată, pentru a asigura posibilitatea de a-și apăra dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios și sănătos, publicul trebuie să aibă acces la informație.

În afară de prevederea constituțională, reglementările cuprinse în Legea cu privire la protecția mediului înconjurător și în Legea privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, menționate supra, dreptul la informația de mediu este reglementat de alte acte legislative naționale.

Modificările propuse la capitolul subiectul infracțiunii care este special, adică persoana cu funcții de răspundere, persoana publică sau persoana cu demnitate publică ori persoana care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală, sunt relevante pentru acest articol.

Concluzia dată derivă din similitudinea legilor din categoria protecției mediului înconjurător.

Articolul 226. Neîndeplinirea obligațiilor de lichidare a consecințelor încălcărilor de mediu

La articolul dat ca și la ce precedent, la fel se propune modificarea pentru subiectul infracțiunii și anume, este adăugată ca subiect și persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică.

Totodată, dat fiind faptul că de cele mai multe ori, încălcările de mediu au impact de viitor este relevant de inclus agravante, consecințele survenite ca îmbolnăvirea oamenilor, pierirea animalelor, decesul persoanei din imprudență sau daune în proporții mari.

Articolul 227. Poluarea solului

Menționăm că, împrăștierea pe terenuri agricole a unor ape uzate și a nămolului provenite de la unități industriale, complexe zootehnice stații de epurare fără autorizare, depozitarea pe sol a deșeurilor de producție și menajere, a reziduurilor industriale, a substanțelor chimice, radioactive poate fi incriminată penal doar dacă au fost cauzate daune: sănătății populației, mediului, producției agricole, or acțiunile prevăzute la alin.(1) pot cauza daune în proporții mari solului, care în timp, duc la degradarea ireversibilă a învelișului, iar prejudiciul adus economiei țării de aceste procese este enorm.

Extinderea formelor de săvârșire a infracțiunilor expuse în dispoziția aliniatului 1 este dictată de ajustările intervenite pe parcursul ultimilor ani în legislația privind protecția mediului, inclusiv apariția distincția dintre reguli și metode de gestionare a substanțelor nocive printre care se enumeră și deșeurile, clasificarea cărora este strict clasificată de legea privind deșeurilor, ori potrivit datelor statistice inclusiv cazurile mediatizare în ultimul an. Atestă o creștere necontrolată a terenurilor utilizată drept poligoane pentru deșeurilor și care există în fiecare localitate din țară.

Instituirea alinatlui 1 drept infracțiune formal-materială este dictată de reducerea suprafețelor terenurilor agricole pe țară, diminuarea bunătații și fertilității solului, inclusiv cu impact asupra apelor subterane care potrivit studiilor științifice se observă o reducere a cantității de apă potabilă subterană.

Aceste fapte au survenit urmare a ineficienței sancțiunilor contravenționale și menținerea drept moarte a categoriilor de infracțiuni cu impact de poluare. Deși în practică se identifică cauze de poluare, consecințe de ordin enorm de mari proporții, motivul urmărilor prejudiciabile existente în redacția actuală rămân necontracarate.

Articolul 227¹. Exploatarea ilegală a solului.

Solul este o resursă esențială și foarte complexă a cărei valoare o ignorăm totuși foarte mult. Legislația UE nu abordează toate amenințările în mod cuprinzător, iar unora dintre statele membre le lipsește legislația specifică privind protecția solului.

De mai mulți ani, Comisia Europeană dezvoltă propuneri pentru politica solului.

După componența și fertilitatea naturală, solurile Moldovei fac parte din categoria celor mai valoroase resurse, caracterizându-se și printr-o remarcabilă diversitate, legată de variațiile zonalității orizontale și verticale locale, condițiile climaterice și geologice.

Obiectivul principal al Republicii Moldova este păstrarea pe termen lung a calității învelișului de sol, concomitent cu protecția mediului ambiant. De nivelul calității solurilor depinde în mare măsură productivitatea culturilor agricole, dezvoltarea sectorului zootehnic, exportul de produse agroalimentare, bunăstarea populației și situația ecologică în țară.

Exploatarea intensivă a resurselor de sol pe plan mondial a condus în ultimele decenii la degradarea accelerată a acestora. Ținând cont de tendințele globale, a ritmurilor de degradare și pierderilor irecuperabile de suprafețe agricole, precum și de dezvoltarea agriculturii, problema menținerii calității învelișului solului pe terenurile agricole devine pentru statul nostru o preocupare strategică de securitate națională

Necesitatea completării codului prin articolul dat, se impune datorită numărului cazurilor enorme de constatare a comerțului stradal de către persoane fizice și juridice a solului fertil, inclusiv, se atestă o extindere suprafețelor decopertate și a căilor de acces efectuate prin compactare a solului.

Ori potrivit studiilor pedologice a Academiei Științei a Moldovei se constată o scădere semnificativă a fertilității și bonității solului în raport cu studiile anterior efectuate.

Articolul 228. Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului.

Analiza implementării prevederilor articolului în cauză denotă că, practic componența dată de infracțiune este inaplicabilă în practică, pe motiv că survenirea consecințelor prevăzute de latura obiectivă este imposibilă sau foarte dificilă.

Deși, de către Secția investigarea fraudelor contra mediului și intereselor publice s-a dispus pornirea unor cauze penale conform prevederilor art.228 alin.(1) lit.d) Cod penal, nici o cauză penală nu a fost expediată în instanța de judecată conform componenței menționate, fiind recalificate acțiunile persoanelor vinovate conform articolelor 186, 191, 328, 335, 352 din Cod penal.

Mai mult, după declararea de către Curtea Constituțională a neconstituționalității sintagmei „urmări grave”, aplicarea norme penale vizate a devenit totalmente inaplicabilă, chiar și la stadiul de pornire a urmăririi penale.

Actualmente, pe rol în instanțele de judecată se află două cauze penale de învinuire a factorilor de decizie ai autorităților administrației publice locale conform art.328 alin.(1) Cod penal, pe faptul depășirii atribuțiilor de serviciu, manifestate prin permisiunea unor agenți economici de a înhuma deșeurile menajere în stratul de substanțe minerale de argilă, fapt care a cauzat prejudiciu mediului înconjurător în proporții deosebit de mari. Corect în cazul dat ar fi fost de calificat conform art.228 Cod penal, deoarece este vorba de încălcarea cerințelor de protecție a substanțelor

minerale utile de argilă, însă pe motiv că, consecințele survenite nu pot fi încadrate la lit.a), b), c) sau d), s-a calificat conform art.328 alin.(1) Cod penal.

La fel, sunt multiple cazuri când din start se refuză în pornirea urmăririi penale, deoarece nu se încadrează fapta în componența de infracțiune prevăzută de art.228 Cod penal, deși conform actului de constatare a organelor de mediu se confirmă încălcarea legislației în domeniu și este prezent prejudiciul în proporții deosebit de mari.

Potrivit practicii organelor de protecția mediului și celor de drept, în ultimii ani a crescut semnificativ numărul cazurilor de încălcare a cerințelor de protecție a zăcămintelor minerale de către persoanele fizice, juridice, antreprenori, precum și de către factorii de decizie ai autorităților administrației publice locale.

Din considerentele expuse, considerăm oportun ca alin.(1) al art.228 Cod penal să prevadă drept consecință „prejudiciul cauzat mediului înconjurător în proporții mari”, pentru a delimita de componența contravențională. Sintagma „mediului înconjurător” sau „mediului” este necesară, deoarece conform actelor departamentale, care stau la baza calculării prejudiciului pentru fraudele de mediu, este prevăzut calcularea prejudiciului cauzat mediului și nu altor entități.

Alin.(2) al art.228 Cod penal, va avea agravantele care actualmente fac obiectul alin.(1), circumstanța care va permite intervenirea în cazurile prevăzute de lit.a), b), c) sau d), ce sunt foarte rare, concomitent permițând tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de încălcarea cerințelor de protecție a substanțelor minerale utile, care au prejudiciat mediul înconjurător în proporții mari.

Articolul 228¹. Folosirea ilicită a subsolului.

Necesitatea introducerii acestui articol are ca motivație în mare parte același argumente, expuse supra, cu deosebire că, în cazul art.228 Cod penal, este vorba de încălcarea cerințelor de protecție a substanțelor minerale utile, etc., fără extragerea și comercializarea acestora, adică este vorba de cauzarea unui prejudiciu în mare parte mediului înconjurător.

Pe când în cazul componenței prevăzute la art.228¹ Cod penal, sunt reglementate relațiile sociale ce vizează extragerea neautorizată prin deferite metode a substanțelor minerale utile și comercializarea acestora, fapt care cauzează prejudiciu statului în primul rând (costul normativ al substanțelor minerale utile) și mediului înconjurător, care constituie mijloacele financiare și nu numai care sunt necesare de a aduce terenurile degradate de lucrări miniere în situația inițială.

Din lipsa unor reglementări în Codul penal a aspectelor menționate, organul de urmărire penală și procurorii mergeau pe cale incriminării componențelor de infracțiune prevăzute de 186, 191, 328, 335, 352 Cod penal, fiecare aplicându-le diferit pentru unele și aceleași fapte.

La fel, actualmente lipsește și o practică judiciară referitor la cazurile de extragerea neautorizată a substanțelor minerale utile, comisă în proporții mari sau deosebit de mari.

Articolul 229. Poluarea apei.

O problemă acută în Republica Moldova este calitatea nesatisfăcătoare a apei, aspect ce influențează direct sănătatea populației.

Unul din factorii de bază ce afectează puritatea apei potabile sunt deșeurile lichide, care contribuie direct la modificarea calității apelor de suprafață (receptorul) în care sunt evacuate.

Influența asupra apelor receptorului este cu atât mai mare cu cât debitul/volumul receptorului este mai mic. În cazul evacuării apelor uzate în lacuri sau râuri trebuie ținut cont de faptul că, evacuarea apelor uzate asupra receptorului are și un caracter cumulativ, cantitatea de poluanți evacuată acumulându-se în timp.

Evacuarea de ape uzate în receptorii naturali conduce la degradarea sau distrugerea faunei și/sau florei receptorului, la scăderea cantității de oxigen dizolvat în apa receptorului având efecte negative asupra organismelor ecosistemului acestuia și/sau asupra fenomenului de epurare naturală (autoepurare) care are loc în apa receptorului.

Deși prevederile art.47 din Legea nr.1515 din 16.06.1993 privind protecția mediului înconjurător, obligă agenții economici, indiferent de forma de proprietate, care folosesc resursele acvatice și care evacuează ape uzate să asigure preepurarea apelor reziduale la nivelul standardelor stabilite înainte de deversarea lor în rețeaua de canalizare a localităților, o problemă importantă care există în procesul de epurare a apelor uzate și influențează semnificativ mediul ambiant este lipsa instalațiilor moderne de epurare a apelor reziduale.

Nu se execută la nivel național nici Directiva Parlamentului European nr.2004/35/CE din 21 aprilie 2004, care indică că, prevenirea și repararea daunelor aduse mediului trebuie să se pună în aplicare în conformitate cu principiul „poluatorul plătește”.

Un impact considerabil asupra mediului îl au deșeurile lichide de la întreprinderile producătoare de alcool, care, deși obțin venituri considerabile din vânzările produselor, nu dețin stații de pre epurare și nu execută obligația legală de a aduce cantitatea de substanțe poluante în apele uzate evacuate în sistemele publice de canalizare la concentrația maxim admisibilă, reglementată de pct.13 și pct.25 din Regulamentul privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în emisari pentru localitățile urbane și rurale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.950 din 25.12.2013.

Pentru aplicarea sancțiunii penale conform art.229 din Codul penal – poluarea apei – este necesară survenirea daunelor în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației.

Consecințele social periculoase ale infracțiunii în redacția actuală sunt greu de dovedit în cadrul urmăririi penale, or cauzarea daunelor în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii în condițiile unui ecosistem degradat al bazinelor acvatice din țară, majoritatea având gradul de poluare III și IV este irealizabil.

Mai mult, organele de protecție a mediului nu pot evalua prejudiciul cauzat prin infracțiunea menționată deoarece nu există baza normativă de evaluare a prejudiciului.

Metodica de evaluare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător în rezultatul încălcării legislației apelor, aprobată prin Ordinul nr.163 din 07.07.2003 (publicată în Monitorul Oficial nr.208 din 03.10.2003) nu poate evalua prejudiciul cauzat sănătății populației, resurselor piscicole, regnului animal, construcțiilor, fapt prevăzut expres în pct.5 al acesteia.

Asigurarea populației cu apă potabilă constituie unul dintre factorii primordiali ai securității naționale a țării. Apa potabilă este un element necesar pentru activitatea vitală a populației și calitatea ei influențează sănătatea omului și a animalelor, provocând adeseori diferite maladii.

În Republica Moldova poluarea apei cu azotați, insecticide, ierbicide, poluanți industriali și compuși organici a ajuns la un grad îngrijorător de mare.

Efectele patogene ale poluării apei sunt frecvența mai mare a cancerului de colon, bolilor parazitare cu transmitere digestivă, bolilor epidemice cu transmitere hidrică, intoxicațiilor cu nitrați, hepatită virală A etc.

În astfel de circumstanțe, este absolut irealizabilă probarea în cadrul urmăririi penale a cauzării prejudiciilor sănătății populației ca consecință a poluării apei, or urmările periculoase generate se atestă în timp.

Hotărârea Guvernului nr.950 din 25 noiembrie 2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemele de canalizare și/sau în emisare pentru localitățile urbane și rurale, stabilește concentrația maxim admisibilă în apele uzate a substanțelor poluante la deversarea lor în rețeaua publică de canalizare, în stația de epurare sau emisar.

Astfel, depășirea normativelor în cauză este periculoasă pentru ecosistemele bazinelor acvatice.

În context, modificarea normei art. 229 este imperativă.

Articolul 230. Poluarea aerului.

Legislația penală a Federației Ruse (dispoziția art.251 Codul penal „poluarea atmosferei”) și (art. 241 al Codul penal al Republicii Ucraina „poluarea aerului atmosferic”) este asemănătoare cu dispoziția art.230 din Codul penal al Republicii Moldova (poluarea aerului), însă art.251 CP FR și art. 241 CP RU, dispun de agravante, și anume: vătămarea integrității corporale sau a sănătății sau care a provocat decesul persoanei din imprudență.

Consider necesar separarea acestor agravante într-un alineat nou cu majorarea sancțiunilor.

La fel, și România dispune de cadrul legal care evaluează calitatea aerului înconjurător, acesta fiind reglementat prin Legea nr.104 din 15.06.2011 privind calitatea aerului înconjurător, care transpune Directive Europene. Legea menționată, definește și stabilește obiective pentru calitatea aerului înconjurător destinate să evite și să prevină producerea unor evenimente dăunătoare și să reducă efectele acestora asupra sănătății umane și a mediului, evaluează calitatea aerului înconjurător pe baza unor metode și criterii comune, stabilite la nivel european; definește atribuțiile și responsabilitățile autorităților competente de control.

De menționat că, calitatea aerului are un impact direct asupra sănătății populației, poluarea lui având efecte pe termen scurt care includ infecții ale căilor respiratorii,

cum ar fi pneumonia și bronșita, și agravarea condițiilor existente, cum ar fi astmul și emfizemul.

Poluarea aerului poate avea impact asupra speranței de viață, deoarece efectele pe termen lung includ bolile pulmonare și cardiace.

Potrivit informațiilor oficiale, poluarea aerului în Republica Moldova este determinată prioritar de circulația rutieră, cea feroviară și aeriană, de producerea energiei electrice, de încălzirea locuințelor, precum și de activitatea industrială.

Poluarea aerului este generată în special de folosirea energiei și de activitățile de transportare. Urbanizarea, dezvoltarea industriei și a transportului provoacă emisii cu concentrații mari de substanțe poluante în atmosferă, emisii care duc la efecte nocive asupra naturii și a tuturor organismelor vii.

Astfel, un rol important în politica statului trebuie să-l ocupe soluționarea problemelor de mediu, fapt confirmat de articolul 37 din Constituția Republicii Moldova, care garantează dreptul fiecărui cetățean la un mediu înconjurător sănătos.

Acest drept constituțional reprezintă temelia cadrului politico-juridic, de la care pornesc direcțiile strategice din domeniul protecției mediului, utilizării durabile a resurselor naturale, garantarea securității ecologice și integrarea aspectelor de protecție a mediului în politicile sectoriale.

La fel, Constituția Republicii Moldova stabilește în art.34 alin.(1) că „dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit”.

Prin Strategia Națională de Dezvoltare (SND) „Moldova 2020” aprobată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr.166 din 11.07.2012, Republica Moldova s-a obligat să depună toate eforturile necesare pentru asigurarea tranziției spre o dezvoltare economică verde, care promovează principiile dezvoltării durabile și contribuie la reducerea sărăciei, inclusiv prin asigurarea unei guvernări mai bune în domeniul dezvoltării durabile, prin integrarea și fortificarea aspectelor protecției mediului în toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării.

Domeniul protecției mediului nu a fost printre prioritățile Guvernului Republicii Moldova și nu s-a regăsit în SND „Moldova 2020”. Analiza priorităților de dezvoltare economică incluse în SND „Moldova 2020” a constatat că doar prioritățile „Investiții publice în infrastructura de drumuri naționale și locale” și „Diminuarea consumului de energie prin sporirea eficienței energetice” reflectă anumite aspecte legate de mediu ce țin de emisiile de substanțe nocive de la consumul carburanților și de emisiile de gaze cu efect de seră, în cazul pierderilor de energie termică.

Printr-o analiză la nivelul ariilor de politici, Cancelaria de Stat, cu suportul ONU, relevă că cele mai mari discrepanțe se atestă pentru domeniul de politici „Mediu” (Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă), care sunt reflectate destul de slab în SND „Moldova 2020” – 85% și, respectiv, 78% din ținte nu sunt corelate cu SND.

La momentul actual unicul document orientat spre asigurarea calității aerului înconjurător este Strategia de mediu pentru anii 2014-2023, care prevede crearea unui sistem integrat de management al calității aerului și reducerea emisiilor de poluanți în aer cu 30% până în anul 2023. Viziunea strategică a documentului de politică în

domeniul mediului este asigurarea unei protecții durabile a mediului prin dezvoltarea unui cadru instituțional și de politici eficiente în domeniu.

Bazele politicii de mediu la etapa de tranziție la economia de piață au fost puse de Legea privind protecția mediului înconjurător, nr.1515-XII din 16.06.1993. Această lege vizează în mod direct securitatea ecologică a populației, utilizarea rațională a resurselor naturale, precum și conservarea naturii și protecția mediului.

Legea privind protecția aerului atmosferic, nr.1422-XIII din 17.12.1997, are drept obiective păstrarea purității și ameliorarea calității aerului atmosferic, prevenirea și reducerea efectelor nocive ale factorilor fizici, chimici, biologici etc.

Legea privind plata pentru poluarea mediului, nr.1540-XIII din 25.02.1998, are drept scop crearea unui sistem economic în care devine neconvenabilă cauzarea oricărui prejudiciu mediului; stipulează mecanismele de limitare a emisiilor în aerul atmosferic prin diferențierea plății pentru diferitele tipuri de poluanți; încurajează introducerea tehnologiilor mai pure, precum și crearea fondurilor ecologice pentru finanțarea investițiilor de mediu.

În Legea cu privire la resursele naturale, nr.1102 din 06.02.1997, sunt stabilite principiile de bază ale gestiunii resurselor naturale prin activitate de reglementare, evidență și control al utilizării și reproducerii lor. Printre principiile de bază sunt stipulate: asigurarea unei folosiri durabile (ce nu duce la degradare) a acestora; prevenirea efectelor negative ale activității economice asupra resurselor naturale.

Legea cu privire la activitatea hidrometeorologică, nr.1536-XIII din 25.02.1998, prevede atribuțiile Serviciului Hidrometeorologic de Stat, care este instituția abilitată la nivel național. Prin intermediul Direcției Monitoring al Calității Mediului acesta efectuează monitoringul sistematic și prognoza operativă a poluării aerului, printre poluanții monitorizați fiind și ozonul troposferic.

Articolul 231. Tăierea ilegală a vegetației forestiere

Semne de întrebare ridică și formularea unor componente de infracțiuni ecologice și stabilirea răspunderii penale concrete. Astfel, analizând prevederile articolelor 231 (tăierea ilicită a vegetației forestiere) și 235 (încălcarea regimului de administrare și protecție a fondului ariilor naturale protejate de stat) din Codul Penal, constatăm că în cazul art. 235 crearea pericolului este echivalată cu însăși cauzarea de daune, respectiv subliniindu-se importanța fondului ariilor protejate de stat.

La fel, în cazul art. 231 lipsește pedeapsa cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate (care, după noi, ar trebui reglementată, deoarece subiectul infracțiunii este concretizat). Prezența în primul caz a pedepsei – muncă neremunerată în folosul comunității - poate fi prevăzută și în cel de al doilea caz. La fel, în cazul art. 231 lipsește pedeapsa cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate (care, după noi, ar trebui reglementată, deoarece subiectul infracțiunii este concretizat). Prezența în primul caz a pedepsei – muncă neremunerată în folosul comunității - poate fi prevăzută și în cel de al doilea caz.

Prevederile art. 231 Cod penal reglementează doar acțiunile de tăiere a vegetației, ori ecosistemul pădurii este prejudiciat și prin acțiuni de rupere, scoatere din rădăcini neautorizat a arborilor/arbuștilor.

Norma penală incriminează acțiuni de tăiere a vegetației doar din fond forestier, fără a include spațiile verzi, zonele umede, fondul apelor alte terenuri cu destinație specială de protecție

Articolul 231¹ Diminuarea suprafețelor fondului forestier.

Codul penal reglementează doar tăierea ilegală a vegetației forestiere, fără a incrimina și alte acțiuni care au ca rezultat reducerea masivelor vegetale atât din fond forestier, cât și spații verzi, zone de protecție, sanitare, alte categorii de terenuri cu funcții speciale.

Deseori, utilizarea contrar destinației a terenurilor din categoriile speciale, are drept consecință degradarea lor, sau reducerea suprafețelor cu destinație specială, distrugând ecosistemul. (efectuarea construcțiilor capitale are drept consecință scoaterea iremediabilă a terenului din circuitul lui natural)

Deoarece aceste circumstanțe nu sunt reglementate în Codul penal, procurorii de regulă, pornesc urmărirea penală conform art.352 Cod penal.

X. Traficul de ființe umane

Este necesar de remarcat că, deseori, pentru infracțiuni de trafic de ființe umane sunt condamnate foste victime a acestor infracțiuni, împrejurări de care instanțele de judecată țin cont la individualizarea pedepsei însă. ținând cont de normele actuale, posibilitatea instanțelor de a individualiza proporțional pedeapsa cu fapta săvârșită și persoana condamnată este redusă esențial.

Prin reducerea pedepselor pentru infracțiunea prevăzută de **art.165 alin.(2)** din Codul penal, cea mai răspândită calificare a faptelor penale din numărul infracțiunilor de trafic de ființe umane, din infracțiune deosebit de gravă aceasta, potrivit prevederilor art. 16 din Codul penal va trece în categoria infracțiunilor grave și, respectiv, termenul de prescripție de tragere la răspundere penală se va reduce, potrivit prevederilor art.60 din același Cod de la 20 ani la 15 ani.

În context, modificarea propusă va echilibra amendamentele propuse (de reducere a pedepselor), ținând cont că infracțiunile prevăzute de art.165 și art.206 din Codul penal sunt prevăzute de actele internaționale în special. *Protocolul privind prevenirea, reprimarea pedepsirea traficului de persoane. în special al femeilor și copiilor*, act adițional la *Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate Protocolul de la Palermo din decembrie 2000* (în continuare Protocolul de la Palermo) și *Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane* (în continuare Convenția de la Varșovia), mai mult, normele penale respective sunt destinate să asigure respectarea art.4 din

Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale (în continuare CoEDO) - „Interzicerea sclaviei și muncii forțate”, care învederează preocuparea forului internațional de fenomenul numit și sclavia modernă.

Raționamentele introducerii art.165 din Codul penal în norma prevăzută de art. 107 alin. (3) din Codul penal au fost expuse *supra*.

Mai mult. pe parcursul a 30 de ani de independență a Republicii Moldova au fost adoptate 8 legi privind amnistia, marea majoritate incluzând în sine infracțiuni din categoria celor grave. Astfel, ținând cont de perioada examinării acestor categorii de infracțiuni este foarte probabil ca aceste fapte să fie introduse în ulterioarele legi, fapt care va diminua capacitatea statului la respectarea prevederilor art.2 lit.a) din Protocolul de la Palermo. art.23 pct.1) a Convenției de la Varșovia și implicit art. 4 a CEDO .

Raționamentele introducerii art. 206 din Codul penal reiese din art.6 a Convenției de la Varșovia potrivit căreia *„Pentru a descuraja cererea care favorizează toate formele de exploatare a persoanelor, în special a femeilor și copiilor care conduc la trafic, fiecare Parte va adopta sau întărească măsuri legislative, administrative, educative”*.

Totodată, norma citată a Convenției de la Varșovia urmează a fi realizată și în concordanță cu art. 19 lit. c) și art. 33 a Convenției de la Lanzarote care nu prevăd excepția prevăzută la art. 165¹ alin. (2) din Codul penal, și anume: *„Persoana care a săvârșit fapta prevăzută la alin. (1) este liberată de răspundere penală în cazul în care a declarat benevol despre comiterea de către alte persoane a infracțiunilor de trafic de ființe umane sau trafic de minori, a ajutat la descoperirea infracțiunilor respective sau a contribuit activ la cercetarea acestor cazuri.”*

Trebuie punctat că, pe parcursul ultimilor 4 ani de către persoane care au săvârșit infracțiuni prevăzute la alin. (1) art. 165¹ din Codul penal nu s-a solicitat să fie eliberați pentru că au utilizat produsele și/sau serviciile care constituie rezultatul exploatării în infracțiunile de trafic de copii și astfel norma care a fost menită să genereze identificarea cazurilor de trafic de minori este una inefficientă, iar existența ei doar acordă posibilitatea liberării de răspundere penală celor ce au săvârșit infracțiuni din categoria respectivă.

XI. Infracțiunile militare

Specificul infracțiunilor militare, deci, constă atât în specificul subiectului ei (militar), cât și în specificul obiectului ei de atentare (ordinea stabilită de satisfacere a serviciului militar și disciplina militară).

Doar reieșind din particularitățile subiectului și obiectului infracțiunilor militare, se poate stabili limita dintre infracțiunile militare și toate celelalte infracțiuni de tip comun, acestea fiind criteriile de delimitare a infracțiunilor militare de celelalte infracțiuni.

Noțiunea infracțiunii militare, după cum s-a demonstrat, cuprinde toate cele mai importante și esențiale trăsături ale infracțiunii în general.

Aceasta indică, că esența infracțiunilor militare constă în dirijarea lor contra disciplinei militare și ordinii de satisfacere a serviciului militar, cât și a capacității de luptă a Forțelor Armate.

Pentru a face mai efectivă aplicarea unor sancțiuni față de militarii care au săvârșit fapte prejudiciabile, este necesar de revizuit politica sancționatorie a legislatorului cu privire la pedepsele penale pentru unele infracțiuni militare care nu prezintă pericol sporit, incluzându-le în categoria contravențiilor.

Prin urmare, prin modificările operate se propune transpunerea în Codul contravențional a următoarelor componente de infracțiuni „Neexecutarea intenționată a ordinului șefului militar”, „Insultarea militarului”, „Acte de violență săvârșite asupra militarului”, „Eschivarea de la serviciul militar”. Subsidiar, formele agravante ale infracțiunilor menționate vor fi catalogate drept infracțiuni tip, urmărindu-se în acest sens decriminalizarea Codului penal.

XII. Combaterea eficientă a răspândirii virusului SARS-CoV-2

Măsurile existente de combatere a răspândirii virusului SARS-CoV-2 nu și-au atins scopul, societatea confruntându-se cu un val fără precedent de infectări, iar una dintre cauzele care duc la creșterea numărului de infectări - constituie încălcarea de către persoanele fizice și/sau juridice a legislației sanitar-epidemiologice, fapte ilicite care sunt comise inclusiv din motiv că sancțiunile aplicate pentru infracțiunile și contravențiile de referință sunt mici, fiind lipsite astfel de efectul prevenției generale, cât și particulare.

În acest context, întreprinderea de către stat a măsurilor de înăsprire a efectelor coercitive în caz de săvârșire a infracțiunilor și contravențiilor incriminarea cărora intervine spre protecția valorilor și relațiilor sociale cu privire la sănătatea colectivă - sunt inerente.

Prin urmare, înăsprirea sancțiunilor penale și contravenționale au ca scop prevenirea și combaterea comiterii faptelor privind: nerespectarea măsurilor de prevenire sau combatere a bolilor epidemice; nerespectarea prevederilor/măsurilor de profilaxie, prevenire și/sau combatere a bolilor epidemice, precum și a măsurilor de sănătate publică stabilite de autoritățile competente; precum și fraudă informatică.

Corespunzător, înăsprirea sancțiunilor penale și contravenționale reprezintă inter alia unele dintre măsurile necesare pentru a proteja viața și sănătatea persoanelor și sunt justificate întru limitarea progresării și răspândirii virusului SARS-CoV-2 în rândul populației.

În acest sens, se propune majorarea sancțiunilor la **art. 215 alin. (1), art. 260⁵** din Codul penal și **art. 76¹ alin. (1)** din Codul contravențional.

Într-un alt registru, având ca fundament importanța apărării sănătății publice, și utilizarea instrumentelor de vaccinare în vederea prevenirii și combaterii virusului

COVID-19, punctăm faptul că una din multiplele acțiuni de sfidare a măsurilor întreprinse de stat, îl constituie faptele de utilizare a certificatelor false de vaccinare împotriva COVID-19.

Astfel, actualmente organele de urmărire penală au pornit urmărirea penală în 94 de cauze penale, având ca obiect de cercetare - falsificarea certificatelor de imunizare contra COVID-19, inclusiv manifestate prin săvârșirea actelor de corupție.

De menționat că, siguranța sistemului de evidență a certificatelor de vaccinare COVID-19 reprezintă un aspect important pentru asigurarea securității naționale, în special în domeniul sănătății publice, deoarece a fost conceput ca un mecanism de prevenire a situațiilor pandemice.

Acțiunile de fraudare a acestui sistem au impact atât la nivel național, fiind periclitată sănătatea populației, cât și la nivel internațional fiind afectată credibilitatea certificatelor de vaccinare, emise de către autoritățile din Republica Moldova.

În acest sens, modificările și completările propuse la Codul penal și Codul contravențional au scopul de a mări sancțiunile pentru infracțiunile și contravențiile din domeniul sanitar-epidemiologic, precum și incriminarea penală a faptelor privind falsificarea certificatelor de vaccinare COVID-19 în format electronic prin introducerea documentului electronic ca o formă a documentelor pentru falsificarea cărora survine răspunderea prevăzută de **art. 361** din Codul penal.

XIII. Incriminarea amestecului în activitatea avocatului sau avocatului stagiar

Se propune completarea Codului penal cu o nouă componentă de infracțiune la art. 303¹ – amestecul în activitatea avocatului sau avocatului stagiar. Astfel, va constitui o infracțiune amestecul, sub oricăre formă, în activitatea avocatului sau avocatului stagiar cu scopul de a împiedica reprezentarea și/sau apărarea clientului, care se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani. Adițional, aceleași acțiuni săvârșite cu folosirea situației de serviciu, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 750 la 950 unități convenționale sau cu închisoare de pînă la 4 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 3 ani.

Necesitatea incriminării acestor fapte prejudiciabile reiese din acțiunea 1.4.1. a) din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025, aprobat prin Legea nr. 211/2011, care prevede:

„Instituirea sancțiunilor pentru imixtiunea în activitatea avocaților”.

Această acțiune are drept scop asigurarea unor garanții reale și eficiente pentru exercitarea efectivă a dreptului de apărare. Or, în pofida faptului că art. 26 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova prevede expres că amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea se pedepsește prin lege, în prezent, nu au fost instituite careva sancțiuni pentru aceste fapte prejudiciabile, cu un pericol social sporit.

Mai mult, actualmente Codul penal sancționează amestecul, sub orice formă, în activitatea instanței de judecată sau a organului de urmărire penală (art. 303 din Codul penal). Însă, nu există și componente infracționale corelative privind amestecul în activitatea apărătorului, în pofida faptului că avocații contribuie în aceeași măsură la înfăptuirea justiției și urmărirea penală.

Mai important, spre deosebire de judecători și reprezentanții organelor de urmărire penală, avocații sunt mai vulnerabili în raport cu potențialele imixțiuni nejustificate în cadrul activității apărare și/sau reprezentare a clienților.

XIV. Prevederea noțiunii de depășire substanțială în vederea aplicării uniforme a infracțiunii de îmbogățire ilicită

Prin proiectul de lege se urmărește completarea capitolului XIII din Codul penal cu noțiunea de „depășire substanțială”. Curtea Constituțională la aprecierea constituționalității art. 330² din CP în decizia sa recentă nr. 159/2022 menționa următoarele:

46. Condiția prevăzută la articolul 330² alin. (1) din Codul penal, potrivit căreia fapta incriminată trebuie constatată, pe baza unor probe, reprezintă o condiție inerentă oricărei trageri la răspundere penală și constituie o garanție pentru persoana acuzată, iar o astfel de garanție nu poate să contravină Constituției.

...

50. Referitor la pretinsa neclaritate a sintagmei „valoare care depășește substanțial mijloacele dobândite” din articolul 330² alin. (1) din Codul penal, Curtea subliniază că Parlamentul a adoptat Legea nr. 133 privind declararea averii și a intereselor personale, scopul acestei legi fiind instituirea măsurilor de prevenire și de combatere a îmbogățirii nejustificate, a conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor. În articolul 2 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale este definită noțiunea de „diferență substanțială”. Astfel, „diferența substanțială” reprezintă o diferență care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie dintre averea subiectului declarării deținută la începutul perioadei în care acesta a devenit subiect al declarării, cumulată cu veniturile obținute în această perioadă, inclusiv veniturile membrilor de familie sau al concubinului/concubinei, pe de o parte, și averea deținută la începutul verificării, inclusiv cheltuielile realizate în această perioadă, pe de altă parte. În acest context, sintagma „valoarea acestora depășește substanțial mijloacele dobândite” cuprinsă la articolul 330² din Codul penal este clară și previzibilă, iar sensul ei poate fi înțeles de orice destinatar, pentru a-și putea adapta conduita la exigențele legii. Pentru acest capăt al sesizării sunt pertinente și considerentele Curții din Decizia nr. 131 din 5 decembrie 2019.

Adițional, se propune revizuirea componentei de la art. 330², prin racordarea laturii subiective a infracțiunii cu prevederile Convenției Organizației Națiunilor

Unite împotriva corupției. Totodată, se propune instituirea unei agravante care va incrimina mai aspru deținerea bunurilor în cazul în care valoarea acestora depășește 60 de salarii medii lunare pe economie și s-a constatat că acestea nu aveau cum să fie obținute în mod legal.

XV. *Eficientizarea aplicării pedepsei penale în cazul infracțiunilor de trecere ilegală a frontierei de stat*

Potrivit datelor statistice reflectate pe *Portalul național al instanțelor judecătorești*, precum și a informațiilor stocate în *Banca centrală de date a Sistemului informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni a MAI*, se relevă că, în perioada anilor 2018 — 11 luni ale anului 2020 a fost pornită urmărirea penală în 804 cauze penale pe faptul *trecerii ilegale a frontierei de stat*, dintre care 373 cauze de către Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Direcția Regională Est. În 424 cauze a fost terminată urmărirea penală, dintre care 221 de către Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Direcția Regională Est.

Analiza datelor statistice denotă că, majoritatea infracțiunilor investigate și expediate în instanța de judecată sunt comise în partea de Est a Republicii Moldova, iar cauzele penale care au fost expediate în instanța de judecată, pentru examinare în fond, de cele mai multe ori, sunt expediate având anexat solicitarea în scris a învinuitului privind examinarea cauzei penale în lipsa sa. Această stare de lucruri este, în principal, condiționată de mai mulți factori printre care: lipsa locului de trai al făptuitorilor pe teritoriul Republicii Moldova (ex.: cazul în care trecerea ilegală a frontierei de stat este comisă de persoanele din statele Orientului Apropiat, care migrează ilegal în statele vest-europene și folosesc teritoriul Republicii Moldova ca unul de tranzit) sau cazurile în care domiciliul făptuitorului se află în regiunea transnistreană.

În asemenea circumstanțe, este evident că se depun eforturi considerabile și resurse administrative pentru a asigura documentarea infracțiunilor. Cauzele penale sunt definitivare și trimise în instanța de judecată, iar în marea majoritate a cazurilor sunt stabilite pedepse sub formă de amendă, însă o parte substanțială din sentințele pronunțate nu pot fi puse în executare din motivul lipsei, pe teritoriul Moldovei a persoanelor condamnare și imposibilitatea asigurării prezenței în proces.

Analiza cadrului legal existent în partea reglementărilor penale, care incriminează fapta de trecere ilegală a frontierei de stat, precum și practica judiciară existentă, denotă ineficiență în aplicarea fiabilă a pedepselor penale și, în consecință, nu este asigurată prevenția penală generală și specială, iar documentarea acestor fapte prejudiciabile presupune irosire substanțială a resurselor financiare, logistice și de personal.

Altă problemă care apare în cadrul investigării infracțiunilor de categoria respectivă, este atunci când sunt formulate cereri de comisie rogatorie către organele competente ale Ucrainei pentru administrarea probelor utile, partea ucraineană refuză executarea cererilor de asistentă juridică intonațională, invocând că în Ucraina astfel de fapte nu constituie infracțiune, ci unt contravenții.

Din considerentele enunțate, luând drept reper rigorile principiului oportunității, se constată faptul că menținerea în continuare a faptei de trecere ilegală a frontierei de stat în Codul penal ca infracțiune, în varianta încriminată de *alin.(1) art. 362*, nu se justifică în timp, nu are impact pozitiv asupra contracarării acestui fenomen, nu influențează pedepsirea eficace a făptuitorului și nu asigură realizarea scopului legii penale, ci, dimpotrivă, complică procesul investigativ și implică resurse administrative considerabile.

Proiectul vizează modificarea Codului penal, dar și completarea Codului contravențional, urmărindu-se dezincriminarea faptei prejudiciabile indicate actualmente în **alin.(1) art.362 din Codul penal**, cu includerea normei de trecere ilegală a frontierei de stat în normativul contravențional, cu excepția componentei agravante de la **alin.(2) art.362 din Codul penal**.

În situația în care această prevedere legală ar constitui o contravenție, procesul de documentare și sancționare a făptuitorului va fi realizat direct în punctul de control de către un singur agent constatatator, va reduce cheltuielile administrative, va permite orientarea eforturilor ofițerilor de urmărire penală, a procurorilor și a judecătorilor pe alte aspecte mult mai importante în domeniul prevenirii și combaterii criminalității.

XVI. Componentă nouă de infracțiune în vederea protejării identității persoanei

Prin proiect se propune completarea codului cu **art. 177¹** (Falsul de identitate). Or, chiar dacă în Republica Moldova a fost instituit cadrul juridic necesar pentru protecția datelor cu caracter personal care are drept sarcină de a proteja dreptul fundamental al persoanei fizice în ceea ce privește viața intimă, familială, privată, la moment normele penale nu incriminează acțiunile sau inacțiunile care au drept sarcină de a uzurpa sau falsifica identitatea unei persoane fizice-inadvertențe care sunt opozabile și în raport cu identitatea persoanelor juridice care se utilizează în scopul concurenței neloiale, defăimare, cauzarea pierderilor materiale sau a clientelei.

Întrucât falsul de identitate constituie o alterare de adevăr care poate avea consecințe grave, deoarece de identitatea persoanelor sunt legate formarea și dezvoltarea unui important ansamblu de relații sociale, considerăm judicios operarea acestor modificări.

XVII. Ajustarea unor infracțiuni din Codul penal prin prisma clarității și previzibilității textului de incriminare

Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, art. 7 paragraful 1 din Convenție, care consacră principiul legalității incriminării și pedepsei, impune definirea, în mod clar, prin lege, a infracțiunilor și pedepselor aplicabile, această cerință fiind îndeplinită atunci când un justițiabil are posibilitatea de a cunoaște, din însuși textul normei juridice sau, la nevoie, cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe și în urma obținerii unei asistențe judiciare adecvate, care sunt actele și omisiunile ce pot angaja răspunderea sa penală și care este pedeapsa pe care o riscă în virtutea acestora. Totodată, Curtea de la Strasbourg a statuat că noțiunea de "drept" folosită la art. 7 corespunde celei de "lege" care apare în alte articole din Convenție și înglobează atât prevederile legale, cât și practica judiciară, presupunând cerințe calitative, îndeosebi cele ale accesibilității și previzibilității [Hotărârea din 15 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 29, Hotărârea din 22 iunie 2000, pronunțată în Cauza *Coeme și alții împotriva Belgiei*, paragraful 145, Hotărârea din 7 februarie 2002, pronunțată în Cauza *E.K. împotriva Turciei*, paragraful 51, Hotărârea din 29 martie 2006, pronunțată în Cauza *Achour împotriva Franței*, paragrafele 41 și 42, Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 33 și 34, Hotărârea din 12 februarie 2008, pronunțată în Cauza *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 140, Hotărârea din 20 ianuarie 2009, pronunțată în Cauza *Sud Fondi SRL și alții împotriva Italiei*, paragrafele 107 și 108, Hotărârea din 17 septembrie 2009, pronunțată în Cauza *Scoppola împotriva Italiei* (nr. 2), paragrafele 93, 94 și 99, Hotărârea din 21 octombrie 2013, pronunțată în Cauza *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 78, 79 și 91].

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că semnificația noțiunii de previzibilitate depinde într-o mare măsură de conținutul textului despre care este vorba și de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și de calitatea destinatarilor săi. Însă, oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor ce persistă cu ocazia interpretării normelor, dezvoltarea progresivă a dreptului penal prin intermediul jurisprudenței ca izvor de drept fiind o componentă necesară și bine înrădăcinată în tradiția legală a statelor membre. Prin urmare, art. 7 paragraful 1 din Convenție nu poate fi interpretat ca interzicând clarificarea graduală a regulilor răspunderii penale pe calea interpretării judiciare de la un caz la altul, cu condiția ca rezultatul să fie coerent cu substanța infracțiunii și să fie în mod rezonabil previzibil (hotărârile pronunțate în cauzele *S.W. împotriva Regatului Unit*, paragraful 36, *Dragotoni și Militaru-Pidhorni împotriva României*, paragrafele 36 și 37, *Kafkaris împotriva Ciprului*, paragraful 141, *Del Rio Prada împotriva Spaniei*, paragrafele 92 și 93). În cheia celor menționate urmează a fi operate mai multe modificări.

- Sintagma **"urmări grave"**, regăsită în peste 60 de texte ale Codului penal. Prin Hotărârea nr. 22 din 1 octombrie 2018, Curtea Constituțională a declarat neconstituțional art.328 alin.(3) lit. d) din Codul penal al Republicii Moldova, reținând

că nu există niciun text normativ care să definească noțiunea de „urmări grave”, iar legea nu stabilește niciun criteriu material care să cuantifice gravitatea acestei urmări prejudiciabile. Printr-o adresă anexată Hotărârii nr. 22 din 1 octombrie 2018, Curtea a semnalat Parlamentului că noțiunea de „urmări grave” se regăsește în mai multe articole ale Codului penal și a recomandat modificarea normelor penale în discuție, în conformitate cu principiul legalității incriminării. Astfel, se impune necesitatea eliminării acesteia în vederea asigurării clarității și previzibilității textului de lege.

De asemenea, sintagma **”intereselor publice sau”** a fost constatată ca fiind neconstituțională și urmează a fi eliminată din toate normele penale care o conțin. Exemplu: art.335, art.352, art.361 alin.(1) lit. d), art.362¹ alin.(3) lit. b).

- Noțiunea de **”delapidare” din cuprinsul art. 332²** - Delapidarea mijloacelor din fonduri externe nu este definită de textul incriminator. De asemenea, delapidarea nu este definită nici în partea generală a Codului penal însă e definită de un alt text din partea specială, art. 191 alin. 1 – delapidarea averii străine -, reglementată ca o infracțiune contra patrimoniului, ca fiind însușirea, dispunerea sau folosirea ilegală a bunurilor altei persoane. Infracțiunea menționată face parte din categoria infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică și, probabil, legiuitorul a avut în vedere comiterea ei prin aceleași modalități ca delapidarea averii străine. Totuși, în lipsa unei definiții a noțiunii în partea generală a codului și având în vedere că cele două reglementări protejează valori diferite, e necesar să se regăsească modalitatea de comitere a faptei în chiar conținutul art. 332², chiar dacă aceasta este identică cu cea de la art. 191 alin. (1) Cod penal.

XVIII. Umanizarea politicii penale în cazul persoanelor ce săvârșesc infracțiunea de circulație ilegală a drogurilor fără scop de înstrăinare

Printre valorile esențiale recunoscute de dreptul penal național, prezumate a fi lezate în cazul aplicării măsurilor privative de libertate și pedepselor în privința persoanelor care consumă droguri, este și principiul umanismului, care presupune următoarele: „Întreaga reglementare juridică are menirea să apere, în mod prioritar, persoana ca valoarea supremă a societății, drepturile și libertățile acesteia. Legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului. Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante”.

Deși pe parcursul ultimilor ani s-au operat mai multe modificări de lege cu privire la reglementarea drogurilor, substanțelor stupefiante și psihotrope, a proporțiilor substanțelor interzise pentru care survine răspunderea penală, precum și a pedepselor aplicabile, Republica Moldova rămâne a fi în continuare o țară în care pedepsele aplicate persoanelor legate de consumul și alte acțiuni adiacente drogurilor (păstrare, transportare, prelucrare etc) sunt considerate a fi aspre, ce include deseori, și privațiunea de libertate a persoanei.

Prin urmare, subiecții suspecți de comiterea infracțiunilor, care consumă droguri, de regulă sunt afectați de o maladie și trebuie abordați cu mare atenție, prin prisma faptului că ei sunt pacienți ce au nevoie și beneficiază de condiții de tratament

și reabilitare, și nu întotdeauna de pedepse privative de libertate, și izolare de societate.

În contextul celor expuse, considerăm judicios ajustarea sancțiunilor prevăute la **art. 217** din Codul penal.

Totodată, prin proiect se propune transpunerea în Codul contravențional a consumului ilegal de droguri, etnobotanice sau analogii acestora săvârșit în mod public sau pe teritoriul instituțiilor de învățământ, instituțiilor de reabilitare socială, penitenciarelor, unităților militare, în locurile de agrement, în locurile de desfășurare a acțiunilor de educație, instruire a minorilor sau tineretului, a altor acțiuni culturale sau sportive ori în imediata apropiere a acestora. În acest sens, Codul penal la **art. 217⁵** va incrimina organizarea consumului ilegal de droguri, etnobotanice sau analogii acestora, care prezintă un pericol social sporit în raport cu consumul propriu-zis.

XIX. Ajustarea limitelor de pedeapsă și/sau a modalităților de sancționare pentru unele infracțiuni

- La **art. 194**, considerăm oportun ca pentru un regim sancționator corect dozat ar trebui ca și acest tip de furt să fie sancționat alternativ cu pedeapsa închisorii, cel puțin în forma prevăzută de alin. (2), când s-au cauzat daune în proporții deosebit de mari.

- La **art. 199¹**, având în vedere valoarea protejată – bunurile din patrimoniul cultural – regimul sancționator pare prea blând, iar textul nu e corelat cu incriminarea de la art. 197 - Distrugerea intenționată a bunurilor. Textul general are și o formă calificată prevăzută la art. 197 alin. (2), săvârșită prin incendiere, explozie, motiv de prejudecată ori în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu și pedepsită cu închisoare de până la 6 ani. Prin urmare, se impune necesitatea instituirii unor agravante și în cazul distrugerii bunurilor din patrimoniul cultural.

- Cu referire la **art. 214**, maximul special al pedepsei este de 3 ani, pentru forma agravată - dacă s-a cauzat, din imprudență, decesul victimei este prea mic. Acesta trebuie corelat cu limitele de pedeapsă prevăzute la art. 214¹ - producerea sau comercializarea medicamentelor contrafăcute – unde varianta agravantă, care include vătămarea medie/gravă a sănătății ori decesul persoanei este sancționată cu închisoare de până la 5 ani.

- Constatăm că, limitele închisorii prevăzute pentru infracțiunile de la **art. 267** și art. 268 sunt identice. Or apare nejustificată aplicarea unui tratament sancționator aproape identic a celor două infracțiuni având în vedere că infracțiunea prevăzută la art. 268 generează un pericol social mai mare, acțiunea fiind una fundamental intenționată, de deteriorare sau distrugere. În acest context, se impune stabilirea unui regim sancționator proporțional cu pericolul social produs.

- **Art. 245⁹ alin. (1)** sancționează în mod corespunzător o serie de încălcări ale legislației privind convocarea și desfășurarea adunării generale a asociațiilor

(acționarilor) societății comerciale care a cauzat daune în proporții mari, prin reglementarea unor conduite exacte, previzibile, astfel cum sunt expuse la lit. a) – h). Valoarea socială pare a fi suficient și temeinic protejată prin aceste modalități de incriminare. Cu referire la norma prevăzută la lit. i), considerăm că aceasta este susceptibilă să încalce principiul legalității incriminării, astfel cum este prevăzut de art. 3 din Codul penal, în special alin. (2), întrucât permite interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea analogiei penale. În acest sens, prin proiect se urmărește abrogarea lit. i) din conținutul normei de la art. 245⁹ alin. (1).

3. Cu privire la Codul contravențional:

I. Decriminalizarea Codului penal prin transpunerea unor componente de infracțiuni în Codul contravențional

În contextul în care un set de norme de incriminare din Codul penal nu prezintă un pericol social sporit, iar scopul pedepsei poate fi asigurat prin prisma Codului contravențional, întrucât sancțiunile prevăzute pentru această faptă sunt prevăzute și pot fi aplicate inclusiv în baza Codului contravențional, considerăm oportun atribuirea acestora la categoria de contravenții. Or, umanizarea legislației penale și a justiției penale, și promovarea unui sistem de justiție penală bazat pe respectarea drepturilor omului se numără printre prioritățile-cheie ale reformelor din sectorul justiției din Republica Moldova. Astfel, unul dintre cele mai tradiționale instrumente pentru umanizarea legislației penale este reducerea asprimii sancțiunilor și menținerea proporționalității acestora în funcție de scopul urmărit și gravitatea infracțiunii.

În acest sens, infracțiunile de la **art. 199⁵, 201², 204, 213¹, 353, 355, 359** din Codul penal urmează a fi comutate în norme de drept contravențional.

II. Reconceptualizarea instituției prescripției privind tragerea la răspundere contravențională

În spiritul modificărilor operate la art. 60 din Codul penal se impune necesitatea revizuirii **art. 30** din Codul contravențional (a se vedea raționamentele expuse la pct. 1 sbpct. II din Nota informativă). În acest sens, se propune extinderea termenului de prescripție de la 12 luni la 18 luni, având în vedere că examinarea cauzelor contravenționale necesită un timp mai îndelungat, iar instanțele de judecată se confruntă cu problema expirării termenului de prescripție până la soluționarea definitivă a cauzelor contravenționale. Mai mult ca atât, tergiversarea intenționată a ședințelor din partea participanților la proces sau amânarea nemotivată a ședințelor de judecată contribuie la expirarea termenului de prescripție, fapt care impune majorarea acestui termen.

Sunt relevante la caz și situațiile în care încheierile sau sentințele primei instanțe sunt atacate, iar dosarul parvine în instanța de apel deja în pragul expirării termenului pentru tragere la răspundere contravențională. În vederea soluționării acestei probleme, precum și în vederea executării Adresei Curții Constituționale formulate în

baza DCC nr. 34/2019 prin proiect se propune instituirea unui temei de suspendare a termenului de prescripție de tragere la răspundere contravențională în cazul contestării deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale sau hotărîrii judecătorești. Prin urmare, la **alin. (7)** se propune stabilirea expresă a circumstanțelor care vor determina sususpendarea termenului de prescripție.

III. Înăsprirea sancțiunilor pentru persoanele juridice care încalcă regulile de transportare a străinilor

În conformitate cu prevederile Legii nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova (în continuare – Legea nr. 200/2010), intrarea străinilor în Republica Moldova este permisă în cazul când sunt întrunite condițiile de intrare în Republica Moldova, stipulate la art. 6 din Legea menționată.

Subsecvent, art. 7 din aceeași Lege, stabilește interdicția aducerii în Republica Moldova de către transportatori a străinilor care nu îndeplinesc condițiile de intrare (art. 6 alin. (1) lit.a) și b)), după cum urmează:

1) nu posedă un document de călătorie valabil, recunoscut sau acceptat de Republica Moldova, dacă prin tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu se prevede altfel;

2) nu posedă viză acordată în condițiile legii sau, după caz, permis de ședere valabil ori buletin de identitate pentru refugiați sau pentru beneficiarii de protecție umanitară, dacă prin tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu s-a stabilit altfel.

La caz, este de menționat că, se constată o majorare a numărului de străini care nu dețin acte de călătorie valabile, viză sau permis de ședere ori buletin de identitate corespunzător pentru intrarea în Republica Moldova și care sunt aduși în țară de către transportatori, fapt din care derivă necesitatea elaborării propunerii de modificare a actului normativ.

Astfel, neglijarea de către transportatori a obligației legale menționate supra, se constată din creșterea numărului de procese contravenționale pornite în privința operatorilor aerieni pentru comiterea contravenției prevăzute la art. 332¹ alin. (1) din Codul contravențional (*aducerea de către transportatori în Republica Moldova a cetățenilor străini sau apatrizilor care nu au viză valabilă sau, după caz, permis de ședere valabil și un document valabil de trecere a frontierei de stat, recunoscut sau acceptat de Republica Moldova, dacă legislația în vigoare sau tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte nu prevăd altfel*), potrivit următoarelor date statistice:

- pentru anul 2021 - 22 de cazuri constatate;
- pentru anul 2022 - 159 de cazuri constatate, ceea ce constituie o creștere cu 137 cazuri (+722%).

Un alt exemplu elocvent, ce impune necesitatea operării amendamentului propus la actul normativ, este reflectat de faptul că, pe parcursul anului 2022 un transportator aerian a comis contravenția prenotată de 41 de ori, fapt de demonstrează neglijarea vădită și sistemică a obligației stabilite de Legea nr. 200/2010.

Prin urmare, cele enunțate demonstrează faptul că, actualele prevederi normative nu sunt suficient reglementate, astfel încât să genereze prevenția generală și specială privind neadmiterea încălcărilor reflectate de către transportatori, soluția viabilă fiind – revizuirea măsurilor coercitive aplicate în privința acestora.

Totodată, menționăm că, amenzile prevăzute de Codul contravențional pentru comiterea contravenției specificate variază de la 180 la 300 unități convenționale (echivalent de la 9000 la 15000 lei) în cazul comiterii pentru prima dată a încălcării, pentru comiterea repetată se sancționează cu 600 unități convenționale (echivalent 30000 lei), iar pentru comiterea a treia oară și mai mult se sancționează cu 900 unități convenționale (echivalent 45000 lei).

În acest sens, remarcăm că, din informațiile obținute de la transportatori s-a stabilit că, aceștia nu efectuează controalele corespunzătoare în țările de îmbarcare, deoarece acestea presupun cheltuieli suplimentare pentru pregătirea personalului, or amenzile aplicate în țara de destinație (Republica Moldova) sunt cu mult mai mici în raport cu cele pe care ar urma să le suporte pentru efectuarea controalelor înainte de îmbarcarea la bordul aeronavei.

Acest fapt, fundamentează suplimentar, relevanța revizuirii sancțiunilor contravenționale, astfel încât să excludă argumentul invocat de către transportatori, în virtutea căruia nu își onorează obligațiile prestabilite de cadrul normativ.

Într-o altă ordine de idei, enunțăm că, majoritatea cetățenilor străini au solicitat o formă de protecție (azil) doar după ce inițial le-a fost refuzat accesul pe teritoriul Republicii Moldova, ca urmare a neîntinerii condițiilor de intrare (în special: nejustificarea scopului călătoriei, lipsa vizei, deținerea actelor de călătorie false/falsificate), fapt ce face posibilă calificarea acestora ca potențiali migranți ilegali.

Reieșind din faptul că, străinii solicită azil după emiterea în privința lor a Deciziei privind refuzul intrării în Republica Moldova, constatăm intenția latentă de a intra, prin orice mijloace posibile, pe teritoriul Republicii Moldova pentru a continua călătoria spre un stat membru a Uniunii Europene, fapt ce constituie o premisă pentru a fi catalogați drept potențiali migranți ilegali.

Raționamentul celor menționate, derivă inclusiv din Raportului Agenției FRONTEX, care stipulează că, până la perioada de pandemie, la frontiera Ucrainei cu Uniunea Europeană a fost înregistrat cel mai mare număr de migranți ilegali înregistrați la frontierele de est ale Uniunii Europene.

Odată cu declanșarea conflictului armat din Ucraina și închiderii spațiului aerian al acesteia, singura modalitate de a ajunge pe teritoriul Ucrainei rămâne a fi tranzitarea Republicii Moldova, care reprezintă unul din factorii care influențează creșterea fenomenului migrației ilegale pe teritoriul Republicii Moldova.

Totodată, este de menționat faptul că, neglijarea de către transportatori a obligației impuse prin lege a dus la necesitatea emiterii de către Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a Dispoziției 54 din 16 decembrie 2022 prin care a fost stabilită obligația transportatorilor care au adus în Republica Moldova străini care nu îndeplinesc condițiile de intrare pe teritoriul Republicii Moldova de a asigura transportarea acestora, în termen ce nu depășește 24 de ore de la momentul emiterii Deciziei de refuz al intrării în Republica Moldova, la locul de îmbarcare sau într-un alt loc pe care străinii îl acceptă și unde sunt acceptați. Prin urmare, considerăm că, propunerea înaintată va constitui pârghia de a impune operatorii transportatori de a verifica din țara de plecare deținerea de către străini a actelor necesare pentru intrarea în Republica Moldova, inclusiv și după finisarea stării de urgență.

Astfel, în situația menținerii crizei regionale cauzate de războiul din statul limitrof, cu certitudine poate fi prognozat riscul creșterii fenomenul migrației ilegale pe calea aerului, în condițiile în care operatorii aerieni, în continuare, nu vor întreprinde acțiuni în vederea efectuării verificărilor în țara de plecare pentru depistarea deținerea de către străin a documentelor corespunzătoare pentru autorizarea trecerii frontierei de stat sau lipsa acestora.

În urma celor expuse se conturează următoarele riscuri și problematice:

- 1) creșterea fenomenului migrației ilegale;
- 2) existența prevederilor insuficiente care să determine agenții economici transportatori să respecte obligațiile ce le revin și să nu comită contravenții;
- 3) reticența față de subiecții care încalcă legislația vădit și în mod sistemic.

Prin urmare, mecanismul viabil pentru diminuarea și/sau excluderea problematicilor invocate, precum și pentru a preveni comiterea repetată de către transportatori de a nu încălca regulile de transportare a străinilor îl constituie mărirea cuantumului contravențiilor.

Mai mult, reliefăm că, România se conduce după o practică similară, astfel încât prin Ordonanța de urgență nr. 194/2002 a Guvernului României, la art. 135 litera d) este stabilită sancțiunea pentru aducerea în România de către companiile de transport a străinilor care nu posedă un document valabil de trecere a frontierei de stat, care este acceptat de statul român, precum și nu posedă viza română acordată în condițiile ordonanței de urgență sau, după caz, posedă permis de ședere valabil, dacă prin înțelegeri internaționale nu s-a stabilit altfel. Amenda pentru această contravenție constituie de la 5000 lei românești (echivalent 20600 lei moldovenești) până la 15000 lei românești (echivalent 61800 lei moldovenești).

În urma celor expuse, modificările propuse prin proiectul legii va genera efecte pozitive, precum:

- 1) responsabilizarea agenților economici transportatori;
- 2) diminuarea numărului comiterilor contravenției prevăzute la art.332¹;
- 3) excluderea motivației transportatorilor de a alege opțiunea achitării amenzii în favoarea neefectuării controalelor corespunzătoare în țările de îmbarcare;
- 4) reducerea migrației ilegale;
- 5) transportarea străinilor ce corespund condițiilor de intrare a Republicii Moldova – fapt ce va facilita mobilitatea migranților legali.

IV. Reglementarea posibilității de a aplica demolarea în privința instalațiilor publicitare

Modificările de la art. 423¹⁰ și art. 439⁶ au drept scop completarea cu referința la art. 364 (Încălcarea legislației cu privire la publicitate) făcând astfel posibilă aplicarea măsurii de siguranță – „demolarea construcțiilor neautorizate și defrișarea arborilor și arbuștilor” în cazul constatării contravențiilor de la art. 364. Modificarea propusă intervine ca urmare a adoptării Legii nr. 62/2022 cu privire la publicitate, (care a intrat în vigoare la 08.01.2023), care conține prevederi mai desfășurate cu referire la mecanismul dispunerii și executării măsurii de deinstalare a instalațiilor publicitare față de cadrul normativ existent la moment. Interpretând prevederile art. 3 coroborat cu art. 31 alin. (4) din Legea nr. 62/2022 potrivit căruia dispozitivele publicitare fixe au statut de construcții provizorii și sunt demontate de către titularul autorizației pentru dispozitiv publicitar în termen de 15 zile lucrătoare de la expirarea termenului de valabilitate sau anularea autorizației pentru dispozitiv publicitar [sbl. ns], considerăm că exigențele din Codul contravențional privitoare la aplicarea măsurii de siguranță de la art. 439⁶ sunt aplicabile și în cazul panourilor publicitare, doar în eventualitatea în care alin. (1) al acestui articol va fi completat cu referința la art. 364.

Intrarea în vigoare

Întru executarea Hotărârilor Curții Constituționale nr. 22 și 33 din 2017, 22 din 2018 și 24 din 2019 se propune ca modificările ce materializează punerea în executare a acestora să intre în vigoare la data publicării. Or, în conformitate cu art. 56 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* „[i]ntrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește [...] conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale [...]”.

4. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul nu implică cheltuieli din bugetul de stat.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul de lege nu va necesita modificarea altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În conformitate cu art. 20 [Etapile principale ale legiferării] din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, a fost publicat [Anunț privind reinițierea procesului de elaborare a Proiectului de lege pentru modificarea Codului penal nr. 985/2002](#). Drept urmare, în temeiul Ordinului ministrului justiției nr. 71 din 14 martie 2022 pe platforma ministerului a fost creat un grup de lucru care în perioada martie 2022- mai 2023 s-a întrunit periodic în mai multe ședințe de lucru pentru a analiza și înlătura carențele cadrului normativ existent. Suplimentar, precizăm că au fost solicitări repetate ale ministerului către toate instituțiile interesate de a prezenta propuneri, care au fost ulterior discutate și îmbunătățite în cadrul mai multor consultări publice.

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, proiectul este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare* și pe platforma www.particip.gov.md.

Prin scrisoarea nr. 03/6691 din 27 iulie 2022, proiectul actului normativ a fost remis Cancelariei de Stat, fiindu-i atribuit numărul unic 533/MJ/2022 și supus procedurii de avizare cu toate instituțiile interesate în domeniu. Proiectul a fost supus avizării cu următoarele instituții: Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală, Procuratura Anticorupție, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul Național Anticorupție (pentru avizare), Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Curtea de Apel Chișinău, Curtea de Apel Bălți, Curtea de Apel Cahul, Curtea de Apel Comrat, Judecătoria Chișinău, Judecătoria Bălți, Judecătoria Cahul, Judecătoria Anenii Noi, Judecătoria Cimișlia, Judecătoria Edineț, Judecătoria Strășeni, Judecătoria Căușeni, Judecătoria Comrat, Judecătoria Criuleni, Judecătoria Drochia, Judecătoria Soroca, Judecătoria Hîncești, Judecătoria Ungheni, Judecătoria Orhei, Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul de Informații și Securitate, Inspectoratul General al Poliției, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Ministerul Apărării, Ministerul Finanțelor, Ministerul Mediului, Uniunea Avocaților din Moldova, Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Academia „Ștefan cel Mare”, A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”, A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene”, A.O. „Institutul de Reforme Penale”.

Totodată, ținem să precizăm că proiectul de lege a fost supus avizării repetate, prin scrisoarea nr. 03/3525 din 28 aprilie 2023.

Astfel, toate propunerile și obiecțiile recepționate au fost inserate și analizate în tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor aferent proiectului de act normativ.

7. Expertiza anticorupție

Proiectul de lege a fost examinat de Centrul Național Anticorupție care prin raportul de expertiză anticorupție nr. ELO23/8739 din 22.05.2023 nu a constatat factori majori de corupție. Toate obiecțiile care argumentau existența factorilor de risc

în textul proiectului au fost analizate și inserate în sinteza obiecțiilor la proiect. Astfel, în urma raportului de expertiză a fost ajustat textul art. 60, 327, 328, 329 din Codul penal.

În concluziile raportului de expertiză se menționează că „În cadrul procesului de elaborare au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă. Proiectul corespunde interesului public general, deoarece va contribui la remedierea deficiențelor instituțiilor din Codul penal, asigurarea clarității legii penale prin excluderea interpretărilor neuniforme.”.

Ministru

Veronica MIHAILOV-MORARU